

Miljø- og
Fødevareministeriet
Miljøstyrelsen

Vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter

Juli 2017

Udgiver: Miljøstyrelsen

Oplag: 1

ISBN: 978-87-7175-591-6

Indhold

1.	Indledning	4
2.	Baggrund – nyt koncept for vandplanlægning	5
3.	Formål samt indsatsprogrammernes anvendelsesområde	7
4.	Gennemførelse af indsatsprogrammerne	9
4.1	Om grundlæggende og supplerende foranstaltninger	9
4.2	Indsatsprogrammernes konkrete supplerende foranstaltninger (konkrete indsatser)	10
4.2.1	Konkrete fysiske indsatser for vandløb	10
4.2.2	Konkrete indsatser for søer	17
4.2.3	Konkrete indsatser for kystvande	20
4.2.4	Konkrete indsatser i forhold til spildevand	21
4.2.4.1	Regnbetingede udledninger	21
4.2.4.2	Renseanlæg	23
4.2.4.3	Ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse	24
4.2.4.4	Øvrige forhold vedrørende konkrete spildevandsindsatser	27
4.3	Indsatser over for miljøfarlige forurenende stoffer	28
4.4	Indsatser for grundvand	31
5.	Forpligtelse for myndigheder til at gennemføre indsatser	33
5.1	Miljøstyrelsens forpligtelse til at gennemføre foranstaltninger	34
5.2	Kommunernes forpligtelse til at gennemføre foranstaltninger	35
6.	Tilskud til at gennemføre indsatser	37
7.	Særlige aktiviteter, der kan føre til, at foranstaltninger ikke skal gennemføres som planlagt	39
8.	Rammen for myndigheders administration af lovgivning	41
9.	Kildesporing af miljøfarlige forurenende stoffer	52
10.	Midlertidig forringelse af vandforekomsters tilstand	53
11.	Klageadgang	55
12.	Oversigt over håndtering af retningslinjer	56

1. Indledning

Miljøstyrelsen har udarbejdet denne vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter. Det er hensigten med vejledningen, at den skal understøtte den praktiske gennemførelse af indsatsprogrammerne for de fire vandområdedistrikter. Vejledningen skal således være en støtte til bl.a. kommunerne, når de i deres administration af sektorlovgivningen skal sikre gennemførelsen af de foranstaltninger, der er fastlagt i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

Vejledningen indledes med en introduktion til vandrammedirektivet og vandplanlægningen, som den fremgår af lov om vandplanlægning, hvorefter de bindende miljømål og indsatsprogrammer er fastsat i bekendtgørelser.

Herefter følger en beskrivelse af indsatsprogrammernes anvendelsesområde i kapitel 3.

Vejledningens kapitel 4 indledes med en beskrivelse af grundlæggende og supplerende foranstaltninger, og herefter gennemgås gennemførelse af indsatsprogrammerne for så vidt angår fastlagte konkrete supplerende foranstaltninger for vandløb, søer, kystvande, spildevand, miljøfarlige forurenende stoffer samt grundvand. For miljøfarlige forurenende stoffer beskrives også statslige myndigheders, regioners og kommuners pligt til inden for deres ressort at foretage kildeopsporing af miljøfarlige forurenende stoffer jf. bekendtgørelsens § 9. Under hvert afsnit beskrives desuden, hvordan hver enkelt af de tidligere retningslinjer i vandplaner 2009-2015 enten er eller ikke er videreført i den nye planperiode.

Dernæst følger i kapitel 5 en beskrivelse af myndighedsroller, idet henholdsvis Miljøstyrelsens samt kommunernes forpligtelse til at gennemføre de fastlagte konkrete foranstaltninger gennemgås.

Kapitel 6 rummer en beskrivelse af tilskudsordninger til gennemførelse af fastlagte foranstaltninger.

Herefter følger i kapitel 7 en beskrivelse af særlige aktiviteter, der kan føre til, at foranstaltninger ikke skal gennemføres som planlagt.

I kapitel 8 følger en gennemgang af rammen for myndigheders administration af lovgivning, og statslige myndigheders, regioners og kommuners pligt til at forebygge forringelse af tilstanden i et vandområde samt sikre, at opfyldelse af de fastsatte miljømål ikke forhindres. Herunder beskrives, hvordan ikke-målsatte vandområder skal administreres.

Vejledningens kapitel 9 handler om kildeopsporing af miljøfarlige forurenende stoffer.

Vejledningens kapitel 10 rummer en beskrivelse af Miljøstyrelsens og kommunernes forpligtelse i tilfælde af midlertidig forringelse af tilstanden i en vandforekomst.

I kapitel 11 gennemgås klagemulighed over afgørelser truffet af miljø- og fødevareministeren eller Miljøstyrelsen i medfør af bekendtgørelsen.

Vejledningen afsluttes med en oversigt over håndtering af retningslinjer til vandplaner 2009-2015 i kapitel 12.

2. Baggrund – nyt koncept for vandplanlægning

Vandrammedirektivet fastlægger rammerne for beskyttelse af overfladevand og grundvand. Et af direktivets centrale formål er at forebygge forringelser af og forbedre overfladevandets og grundvandets tilstand. EU's medlemsstater skal fastlægge indsatsprogrammer med henblik på at opnå nærmere bestemte miljømål. Medlemsstaterne skal udarbejde vandområdeplaner for hvert vandområdedistrikt.

Lov om vandplanlægning, jf. lov nr. 1606 af 26. december 2013, gennemfører dele af vandrammedirektivet. Loven, der blev vedtaget enstemmigt af Folketinget den 20. december 2013, etablerer et nyt koncept for vandplanlægningen for anden planperiode og frem. Loven afløser miljømålsloven.

Der er tale om et enklere og mere direktivnært koncept med fokus på øget interessentinddragelse. Med det nye koncept fungerer vandområdeplanerne som et kommunikationsværktøj, der giver et samlet overblik over vandplanlægningen, mens de bindende miljømål og indsatsprogrammer er fastsat i bekendtgørelser.

Vandrammedirektivets bestemmelser er i Danmark gennemført ved lov nr. 1606 af 26. december 2013 om vandplanlægning samt en række tilhørende bekendtgørelser, herunder bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter. I medfør af § 19, stk.1, i lov om vandplanlægning fastsætter miljø- og fødevareministeren indholdet af bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

Vandområdeplanerne for planperioden 2015-2021 er baseret på en opdatering og videreførelse af vandplanerne for planperioden 2009-2015.

Samlet set består vandområdeplanerne med tilhørende bekendtgørelser af

- Bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, der fastlægger miljømålene for vandområderne
- Bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, der fastlægger de indsatser, der skal gennemføres for at nå miljømålene
- En vandområdeplan for hvert af Danmarks 4 vandområdedistrikter (Jylland/Fyn, Sjælland, Bornholm og Internationalt Vandområdedistrikt)
- Kort på MiljøGIS

Det samlede materiale kan ses på www.MST.dk

Retningslinjer fra vandplaner for første planperiode

Vandplanerne for første planperiode indeholdt en række retningslinjer for myndighedernes administration af sektorlovgivningen. Disse retningslinjer havde bindende virkning for myndighedernes fysiske planlægning og administration, herunder i relation til konkrete sager inden for hovedvandoplandet. Med vandområdeplanerne for anden planperiode med tilhørende bekendtgørelser er der som altovervejende hovedregel ikke videreført regler eller retningslinjer i

regi af vandplanlægningen, der ikke har ophæng i eller udmønter forpligtelser, der følger af vandrammedirektivet eller andre direktiver, der indeholder krav til vandplanlægningen.

I bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, § 8, er det substantielle indhold fra retningslinjerne 1-4 fra vandplaner for første planperiode 2009-2015 videreført. Desuden er det substantielle indhold fra retningslinjerne 52-53 fra vandplaner for første planperiode 2009-2015 videreført i bekendtgørelsens § 9. De øvrige retningslinjer om "spildevand", "vandløb", "søer", "grundvand", "kystvande" og "vandplanindsatsen og Natura 2000-planer" er ikke videreført som bindende regler, da de ikke udmønter direktivforpligtelser og heller ikke udgør en del af vandområdeplanernes indsatsprogram. Af kapitel 4 samt af kapitel 12 i denne vejledning fremgår det, hvordan hver enkelt af disse øvrige retningslinjer enten er eller ikke er videreført i det nye koncept for vandplanlægning.

For så vidt angår retningslinje 54 om vandplanindsatsen og Natura 2000-planer bemærkes, at retningslinjen ikke videreføres, idet gennemførelse af indsatser fastlagt i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer i alle tilfælde forudsætter en eller anden form for godkendelse, planlægning, dispensation eller tilladelse efter den almindelige miljø- eller arealanvendelseslovgivning. Disse indsatser vil således bl.a. skulle vurderes på deres evt. påvirkning af Natura 2000-områder og beskyttede arter, jf. især bekendtgørelse nr. 926 af 27/6 2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, hvoraf det bl.a. fremgår, at der ikke kan vedtages planer eller gives tilladelser m.v., der kan skade Natura 2000-områder eller beskyttede arter negativt.

For det tilfælde, at en retningslinje fra vandplanerne for første planperiode 2009-2015 ikke er videreført i bindende form eller vejledningsform, vil den pågældende retningslinje ikke længere have retsvirkning, idet det dog bemærkes, at indholdet af visse retningslinjer, som ikke videreføres i regi af vandplanlægningen, er dækket af anden lovgivning. Dette betyder, at kommunerne ikke længere er bundet af de pågældende retningslinjer (medmindre indholdet måtte være dækket af anden lovgivning), hvilket evt. kan betyde, at kommunerne er overladt et friere skøn i visse sager. Kommunerne skal til enhver tid administrere efter gældende lovgivning.

3. Formål samt indsatsprogrammernes anvendelsesområde

Kapitlet retter sig mod bekendtgørelsens §§ 1 og 2:

§ 1. Bekendtgørelsen fastlægger et indsatsprogram for hvert vandområdedistrikt, jf. bekendtgørelse om vandområdedistrikter og hovedvandoplande.

Stk. 2. Indsatsprogrammerne er, jf. lovens § 19, stk. 1, baseret bl.a. på vurdering af resultatet af basisanalysen, jf. lovens § 6, og på resultatet af overvågningsprogrammet, jf. lovens § 31, herunder i forhold til miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, jf. bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster.

§ 2. Indsatsprogrammerne gælder for de overfladevandområder og grundvandsforekomster, der er omfattet af vandplanlægningen, og som fremgår af bilag 1-4.

Bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter fastlægger i overensstemmelse med lov om vandplanlægning indsats (foranstaltninger) med henblik på opfyldelse af de miljømål, der er fastlagt i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster. Bekendtgørelsen fastlægger et indsatsprogram for hvert af de fire vandområdedistrikter, Vandområdedistrikt Jylland og Fyn, Vandområdedistrikt Sjælland, Vandområdedistrikt Bornholm og Internationalt Vandområdedistrikt.

Indsatsprogrammerne for hvert af de fire vandområdedistrikter fremgår af bilag 1-4 til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter samt af MiljøGIS knyttet til vandområdeplanerne. På MiljøGIS-kortene kan man se de konkrete indsats, der er fastlagt for de specifikke vandområder i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter. Adgang til disse kort findes på Miljøstyrelsens hjemmeside www.MST.dk under vandområdeplaner 2015-2021.

Indsatsprogrammerne består bl.a. af konkrete foranstaltninger (indsatser), der retter sig mod enkelte vandområder. Bekendtgørelsen fastlægger, hvilke myndigheder der er ansvarlige for at gennemføre de enkelte indsats.

Desuden indeholder bekendtgørelsen en oversigt over indsatsprogrammernes grundlæggende foranstaltninger og generelle supplerende foranstaltninger. I denne vejlednings afsnit 4.1 forklares de grundlæggende og supplerende foranstaltninger nærmere.

Det bemærkes, at bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter alene fastlægger indsatsprogrammer. Den indeholder således ikke oplysninger om fx baselinebelastninger, målbelastninger eller forventninger til effekt af de fastlagte indsats. Sådanne oplysninger fremgår som udgangspunkt for vandløb, søer, kystvande, spildevand, miljøfarlige forurenende stoffer samt for grundvand af vandområdeplanerne.

Indsatsprogrammerne gælder for de overfladevandområder og grundvandsforekomster, der er omfattet af vandplanlægningen, jf. bekendtgørelsen om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, og afgrænsningen af de vandområder og hovedvandoplande for hvilke, der skal gennemføres konkrete indsatser, fremgår af bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, bilag 1-4.

4. Gennemførelse af indsatsprogrammerne

Kapitlet retter sig mod bekendtgørelsens § 3:

§ 3. Indsatsprogrammets konkrete supplerende foranstaltninger er

- 1) for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn fastlagt i bilag 1,
- 2) for Vandområdedistrikt Sjælland fastlagt i bilag 2,
- 3) for Vandområdedistrikt Bornholm fastlagt i bilag 3, og
- 4) for Internationalt Vandområdedistrikt fastlagt i bilag 4.

Stk. 2. Bilag 5 fastlægger indsatsprogrammernes grundlæggende foranstaltninger, og bilag 6 fastlægger indsatsprogrammernes generelle supplerende foranstaltninger. De i bilag 5 og 6 nævnte foranstaltninger, som er fastsat i anden lovgivning, gælder for alle 4 vandområdedistrikter nævnt i stk. 1.

Efter § 20 i lov om vandplanlægning skal indsatsprogrammerne bestå af grundlæggende og supplerende foranstaltninger.

Nedenfor beskrives i afsnit 4.1, hvad der skal forstås ved grundlæggende og supplerende foranstaltninger. Herefter gennemgås i afsnittene 4.2.1 til 4.2.4 gennemførelse af indsatsprogrammernes konkrete foranstaltninger (indsatser) vedrørende henholdsvis vandløb, søer, kystvande, spildevand, samt indsatser over for miljøfarlige forurenende stoffer og grundvand i afsnit 4.3 og 4.4. For miljøfarlige forurenende stoffer beskrives også statslige myndigheders, regioners og kommuners pligt til inden for deres ressort at foretage kildeopsporing af miljøfarlige forurenende stoffer jf. bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, § 9.

Med det nye koncept for vandplanlægning, hvor vandområdeplanerne fungerer som et kommunikationsværktøj, jf. denne vejlednings kapitel 2, videreføres retningslinjerne fra vandplaner for første planperiode som altovervejende hovedregel ikke i vandområdeplanerne med tilhørende bekendtgørelser. Retningslinjerne havde tidligere til formål at understøtte gennemførelse af indsatsprogrammerne med henblik på at opnå god tilstand i alle vandforekomster, og retningslinjerne havde bindende virkning overfor myndigheders fysiske planlægning og administration. Der er med denne vejledning taget stilling til, hvordan hver enkelt af de tidligere retningslinjer enten er eller ikke er videreført med det nye koncept for vandplanlægning. Den konkrete håndtering af de enkelte retningslinjer fremgår under gennemgangen af indsatsprogrammernes konkrete indsatser for vandløb, søer, kystvande, spildevand, miljøfarlige forurenende stoffer samt grundvand nedenfor. Se endvidere kapitel 12 for en samlet oversigt over håndtering af retningslinjerne.

4.1 Om grundlæggende og supplerende foranstaltninger

Grundlæggende foranstaltninger er minimumsindsatser, der gennemfører EU-lovgivning på vandområdet, som allerede er fastsat i sektorlovgivningen, samt eventuelle yderligere foranstaltninger, der er nødvendige med henblik på gennemførelse af EU-retlige forpligtelser. Den eksisterende miljølovgivning indeholder i vidt omfang grundlæggende foranstaltninger, der har

til formål at beskytte og forbedre miljøtilstanden i vandmiljøet. Det gælder fx lovgivning og bekendtgørelser, der gennemfører nitratdirektivet, badevandsdirektivet, drikkevandsdirektivet og byspildevandsdirektivet. De grundlæggende foranstaltninger er minimumskrav, der skal opfyldes for at beskytte overfladevand og grundvand. Bilag 5 til bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter indeholder en oversigt over gældende grundlæggende foranstaltninger. De grundlæggende foranstaltninger nævnt i bilag 5 er fastsat i anden lovgivning og således ikke direkte i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, som alene på overordnet niveau henviser til den pågældende relevante lovgivning.

Supplerende foranstaltninger er generelle eller konkrete indsatser ud over de grundlæggende foranstaltninger, der har til formål at beskytte og forbedre vandforekomster (søer, vandløb, kystvande og grundvand) og vurderes nødvendige for at opfylde de konkret fastlagte miljømål, jf. bekendtgørelsen om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster. Supplerende foranstaltninger kan være generelle og dermed møntet på at beskytte vandområder generelt eller konkrete foranstaltninger, der er møntet på nærmere bestemte vandområder.

Generelle supplerende foranstaltninger er som udgangspunkt generelle regler fastsat i sektorlovgivningen. I bilag 6 til bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter findes en overordnet oversigt over sektorlovgivning, hvoraf dele udgør generelle supplerende foranstaltninger. Herudover udgør bekendtgørelsens § 9 om kildeopsporing af miljøfarlige forurenende stoffer en generel supplerende foranstaltning, se nærmere herom i afsnit 4.3.

De konkrete supplerende foranstaltninger kan fx være krav om genskabelse af fri kontinuitet i nærmere bestemte vandområder. De konkrete supplerende foranstaltninger er fastlagt i bilag 1-4 i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter. Nedenfor i afsnit 4.2 gennemgås disse nærmere.

4.2 Indsatsprogrammernes konkrete supplerende foranstaltninger (konkrete indsatser)

4.2.1 Konkrete fysiske indsatser for vandløb

Formål med indsatsen og generelle forhold omkring gennemførelse

De væsentligste årsager til, at vandløb ikke har en god miljømæssig tilstand, skyldes dårlige fysiske forhold og spildevandpåvirkning.

Dårlige fysiske forhold har en negativ indvirkning på fisk, planter og smådyr, som er de biologiske kvalitetselementer, der måles på i forhold til vurdering af den økologiske tilstand i vandløb, jf. bekendtgørelse om overvågning om af overfladevandets, grundvandets og beskyttede områders tilstand og om naturovervågning af internationale naturbeskyttelsesområder (overvågningsbekendtgørelsen). Særligt regulering af vandløb og etablering af rørlægninger og fysiske spærringer vurderes at udgøre den primære årsag til dårlige fysiske forhold.

I indsatsprogrammerne indgår med henblik på forbedring af de fysiske forhold i vandløb følgende virkemidler:

- Genslyngning
- Genslyngning kombineret med afværgeforanstaltninger
- Udlægning af groft materiale
- Udlægning af groft materiale sammen med etablering af træer
- Etablering af træer
- Udsiftning af bundmateriale
- Hævning af vandløbsbunden
- Åbning af rørlagte vandløbsstrækninger med efterfølgende hævning af bund og/eller genslyngning
- Åbning af rørlagte vandløbsstrækninger med smårestaurering

- Fjernelse af fysiske spærringer
- Etablering af sandfang
- Etablering af okkeranlæg

De konkrete fastlagte fysiske indsatser fremgår af tabeller i bilag 1-4 i bekendtgørelsen. I forhold til spildevandsindsatsen se afsnit 4.2.4.

Forskningsinstitutionerne Århus Universitet og DTU Aqua har vurderet, at de nævnte virkemidler vil kunne medvirke til at opnå god økologisk tilstand i vandløb under forudsætning af, at de anvendes korrekt, hvilket bl.a. afhænger af de helt konkrete lokale forhold i det enkelte vandløb, herunder vandløbets bredde, dybde og faldforhold mv. En nærmere beskrivelse af de enkelte virkemidler, herunder miljømæssige vurderinger, kan ses i notatet "Virkemidler til forbedring af de fysiske forhold i vandløb" af 27. marts 2014 fra Aarhus Universitet. Notatet kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Indsatsprogrammerne er for så vidt angår konkrete fysiske vandløbsindsatser primært baseret på de forslag til indsatser, som kommuner og vandråd indmeldte i forbindelse med udkast til vandområdeplaner 2015-2021, samt visse videreførte indsatser fra første planperiode, herunder indsatser der er under realisering, men endnu ikke gennemført. Alle indsatser, der er videreført fra første planperiode, er i tabellerne over fastlagte fysiske vandløbsindsatser i bilag 1-4 til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter anført med et hævet 1-tal efter virkemidlet.

Kommunerne er forpligtet til at gennemføre alle de fysiske vandløbsindsatser, som fremgår af de nævnte tabeller i bekendtgørelsen. Der kan dog i særlige tilfælde fraviges fra denne forpligtelse, jf. §§ 5-7 i bekendtgørelsen. De nærmere vilkår og omstændigheder er beskrevet i denne vejlednings afsnit 5-7.

I forbindelse med den konkrete planlægning og projektering af gennemførelse af de fastlagte fysiske vandløbsindsatser i de enkelte vandområder, skal det sikres, at indsatserne samlet sikrer god økologisk tilstand eller godt økologisk potentiale i det konkrete vandområde, jf. de konkrete fastlagte miljømål i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, og at det sker på en omkostningseffektiv måde. Dvs. at det er det enkelte vandområde som et hele, der skal planlægges for.

De enkelte indsatser skal altid gennemføres i overensstemmelse med vandløbslovens bestemmelser. Det er således en forudsætning for gennemførelse af en konkret indsats, at bl.a. vandløbslovens bestemmelser om partshøring, klageadgang m.v. iagttages, ligesom vandløbslovens bestemmelser om erstatning for tab gælder. Desuden skal anden relevant lovgivning iagttages.

For at opnå den størst mulige effekt af indsatserne vil det særligt i forhold til sikring af kontinuitet være hensigtsmæssigt at tilrettelægge indsatserne, så de nederste spærringer og rør fjernes først. Det vil ligeledes være hensigtsmæssigt at arbejde i samlede vandløbssystemer.

Det bør ved tilrettelæggelsen og projekteringen af indsatser så vidt muligt tilstræbes at genskabe de naturlige forhold således, at de forbedrende tiltag understøtter den naturlige udvikling frem mod mere varierede fysiske forhold.

Det anbefales i øvrigt, at kommunerne – hvor det er muligt og så tidligt som muligt – inddrager alle relevante parter i processen med gennemførelsen af indsatserne. Fx kan lodsejeren selv have forslag til løsning af projektet, som via tidlig inddragelse vil kunne gavne projektet.

Konkrete tiltag

Nedenfor er beskrevet de enkelte virkemidler, hvormed der i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter er fastlagt konkrete fysiske vandløbsindsatser. Der kan i nogle vandområder være fastlagt anvendelse af flere forskellige virkemidler, alt efter hvad det er vurderet, der skal til for at sikre målopfyldelse. Det er op til kommunerne i forbindelse med den konkrete planlægning at beslutte den præcise indsats med de pågældende virkemidler.

Udlægning af groft materiale (smårestaureeringer)

Herved forstås udlægning af groft materiale (naturligt bundsubstrat som grus, gydegrus, større sten og dødt ved) alene uden andre fysiske indgreb. Det udlagte materiale er/kan være erstatning for materiale, der er blevet fjernet gennem tidligere opgravning.

Hvor faldforholdene gør det muligt, og hvor der forekommer fiskebestande, bør der anlægges gydebanker (typisk ved fald på 2-5 promille) tilpasset vandløbets størrelse. Hvor faldforholdene ikke gør det muligt at anlægge strygsekvenser med gydebanker, og/eller hvor det naturlige substrat er domineret af sand, kan dødt ved fx indgå som centralt element i restaureringen.

Udskiftning af bundmateriale

Herved forstås, at vandløbet uddybes under hensyntagen til at opnå det mest naturlige profil. Herefter udlægges nyt bundmateriale, typisk bestående af groft materiale. Uddybningen sker for at sikre, at vandstanden ikke stiger i forbindelse med restaureringstiltag. Virkemidlet skal således ses som et alternativ til "Udlægning af groft materiale", men hvor det grove materiale ikke lægges oven på den eksisterende vandløbsbund, idet bunden først graves væk, og det grove materiale erstatter det bortgravede.

Af rapporten "Virkemidler til forbedring af de fysiske forhold" (Århus Universitet, 2014) fremgår, at udlægning af træstykker vil være vanskeligt med denne metode, da træstykker ikke fuldstændigt vil fylde det bortgravede område ud, og dette område vil derfor hurtigt blive fyldt ud med fint materiale, der transporteres med vandløbet (se afsnit om sandfang).

Hævning af vandløbsbunden

Ved hævning af vandløbsbunden forstås udlægning af materiale, således at vandløbet kommer til at ligge tættere på terrænen. Der skal ved hævning tages hensyn til forhold mellem det naturlige vandløbs bredde og dybde (bl.a. bestemt af det geologiske udgangsmateriale), således at hævningen ikke resulterer i overbredde vandløb med lav vanddybde.

Af rapporten "Virkemidler til forbedring af de fysiske forhold" (Århus Universitet, 2014) fremgår, at det forudsættes, at der ved hævning af bunden anvendes groft materiale (sten og grus), og at der ved implementeringen tages udgangspunkt i den naturlige substratsammensætning.

Genslyngning

Ved genslyngning forstås en tilbagelægning af et kanaliseret vandløb til dets forløb og profil før udretningen eller et tilsvarende naturligt forløb samt at skabe muligheder for, at vandløbets naturlige morfologiske processer kan udfoldes.

Hvor der i forbindelse med restaurering graves nyt forløb, bør selve tværprofilet søges etableret så 'naturlignende' som muligt. Vandløbet bør så vidt muligt genslynges med naturlig meandering, dvs. med en meanderlængde på 10-14 gange vandløbsbredden.

Det tilstræbes herved, at den hydrologiske kontakt med de nærmeste omgivelser bliver så naturlig som muligt, ligesom en unaturligt høj transport af sand og finere materiale modvirkes (se afsnit om sandfang).

Genslyngning kan om nødvendigt kombineres med udlæg af materiale, da det nygravede slyngede forløb ikke altid vil indeholde en naturlig substratsammensætning.

Genslyngning i kombination med afværgeforanstaltninger

I meget flade områder kan genslyngning kombineres med afværgeforanstaltninger som diger og pumpelag.

Af rapporten "Virkemidler til forbedring af de fysiske forhold" fra Århus Universitet (2014) fremgår, at virkemidlet (genslyngning i kombination med afværgeforanstaltninger) anvendes, hvor arealanvendelsen ikke levner plads for en egentlig genslyngning. Virkemidlet omfatter etablering af diger i en afstand af 10-30 m fra vandløbets kant med henblik på at skabe en korridor, hvor genslyngningen finder sted. Inden for korridoren genslynges vandløbet som beskrevet ovenfor. Uden for korridoren kan der etableres et pumpelag, der pumper vand fra de dyrkede arealer til vandløbet.

Etablering af træer

Ved etablering af træer forstås beplantning med hjemmehørende løvfældende træarter under kronekanten på brinken. Træerne kan med fordel plantes i grupper. Beplantningen kan enten foretages på den ene eller på begge sider af vandløbet, og der kan med fordel efterlades områder uden tæt beplantning til gavn for lysmængden og dermed vandplanterne i vandløbet.

Eksisterende bevoksninger af træer og buske langs vandløb bør så vidt muligt bevares. Bevoksningerne kan dog med fordel udtyndes, hvis de visse steder fastholder vandløbet i uønsket stor bredde.

Hvor der etableres træer og buske langs vandløb, bør dette udføres så 'naturlignende' som muligt, hvad angår artsvalg og placering i forhold til vandkanten. Træødder kan skabe gode skjulesteder for fisk når de står langs med vandkanten. Det bør samtidig sikres, at beskygningen fra planterne ikke bliver så stor, at brinkerne bliver ustabile, og den fysiske variation i vandløbet formindskes.

Hvor der forekommer dødt ved i og ved vandløb fra træer og buske langs vandløbet, vil det fremme mængden af substrat for smådyr og skjul for fisk, hvis dette bliver liggende. Herved sikres den størst mulige fysiske variation i og omkring vandløbene.

Af rapporten "Virkemidler til forbedring af de fysiske forhold" (Århus Universitet, 2014) fremgår, at træbeplantning har en stor effekt på regulering af udsvingene i temperatur som følge af beskygningen.

Udlæg af groft materiale og etablering af træer

Etablering af træer langs vandløb kan kombineres med andre virkemidler, fx udlægning af groft materiale. Se beskrivelse under disse.

Sikring af kontinuitet

Ved sikring af kontinuitet forstås restaureringstiltag i vandløb, der sikrer, at vandet har et frit, og som udgangspunkt ubrudt forløb, så vandløbets organismer frit kan bevæge sig i op- og nedstrøms retning i vandløbet. Alle typer af rørføringer inklusive styrt i forbindelse med disse er behandlet i afsnit om rørlægninger, mens alle øvrige spærringer er behandlet i nedenstående afsnit om spærringer.

Spærringer (opstemninger og styrt m.v.)

Ved fjernelse af spærringer forstås, at opstemninger, styrt m.v. fjernes, således at vandløbsbunden som udgangspunkt er ubrudt uden menneskeskabte niveauspring.

De oprindelige faldforhold bør så vidt muligt genskabes. Der bør tages udgangspunkt i, at store vandløb har et mindre naturligt fald end små vandløb, og at faldet på nye forløb bør være så tæt på det oprindelige som muligt. Faldet bør tilstræbes at være max. 5 promille i store vandløb.

Såfremt det ud fra tekniske, særlige kulturhistoriske, naturmæssige eller socioøkonomiske overvejelser vurderes, at det ikke kan lade sig gøre at fjerne spærringen, kan der opstilles følgende alternative funktionsmål, der til en vis grad opfylder kravet til kontinuitet – angivet i prioriteret rækkefølge:

1. Anlæg af faunapassager som "naturlignende" stryg i selve vandløbet, og hvor stemmehøjden er lavest mulig. Passagen dimensioneres, så den kan føre den til enhver tid forekommende vandmængde i vandløbet og bør være helårligt vandførende med det vand, som ikke udnyttes til formålet med opstemningen. Den samlede reduktion af vandføringen i passagen i forhold til vandføringen i vandløbet opstrøms passagen bør som udgangspunkt ikke overstige 50 % af vandløbets medianminimumsvandføring (Q_{mm}). Samtidig bør der i passagen altid opretholdes en minimumsvandføring på 50 % af Q_{mm} .

2. Anlæg af et "naturlignende" omløbsstryg med lavest mulig stemmehøjde forbi stemmeværket. Omløbsstrygets ind- og udløb placeres tættest muligt på stemmeværket. Den samlede reduktion af vandføringen i passagen i forhold til vandføringen i vandløbet opstrøms passagen bør som udgangspunkt ikke overstige 50 % af vandløbets medianminimumsvandføring (Q_{mm}). Samtidig bør der i vandløbet altid opretholdes en minimumsvandføring på 50 % af Q_{mm} .

Traditionelle fisketrapper sikrer som udgangspunkt ikke kontinuitet i vandløbene.

Åbning af rørlægninger

Rørlægningssindsatsen omfatter to typer af tiltag:

- Åbning af rørlagte vandløbsstrækninger med efterfølgende hævning af bund og/eller genslyngning
- Åbning af rørlagte vandløbsstrækninger med smårestauration

Gældende for begge typer: Faldet på strækningen bør søges udnyttet bedst muligt, så faldet generelt er større end 1 promille, og hvor det er muligt, bør anlægges partier med større fald på 2-5 promille.

Brinkanlæg bør ikke være stejlere end 1:1,5.

Sandfang

Unaturlig høj tilførsel af fint sediment (sand, mv.) til vandløb har generelt en negativ effekt på den fysiske variation i vandløbet og dermed på vandløbenes smådyr, fisk og planter.

Hvor der findes en unaturligt høj materialetransport i vandløbene, søges denne begrænset så tæt ved 'kilden', som muligt.

Et sandfang kan anlægges ved at udvide vandløbets bredde og dybde på en kort strækning. Derved nedsættes vandets hastighed og sandet falder til bunds.

Sandfangets størrelse bør tilpasses den karakteristiske maksimalvandføring.

Sandfang i selve vandløbet er vurderet uegnet i type 3-vandløb.

I forhold til erfaringer med små og større sandfang henvises til rapporten "Virkemidler til forbedring af de fysiske forhold" (Århus Universitet, 2014).

Okker

Ved etablering af okkeranlæg ledes vandløbet gennem et udgravet bassin, hvor en kombination af lang opholdstid, gode iltforhold, evt. kontakt med plejet bundvegetation samt sedimentationsbassiner sikrer en iltning af de opløste jernforbindelser under dannelse af okker samt en opsamling af det udfældede okker, før vandet fortsætter nedstrøms til det naturlige vandløb.

Ved etablering af okkerbassiner henvises til rapporten "Status for okkerrensning" (DHI 2014). Heraf fremgår, at renseseffekten ved etablering af okkerbassiner er størst, hvis anlæggene har tilstrækkelig opholdstid.. Ifølge rapporten viser erfaringer, at en opholdstid på ca. 8 timer ved middelvandføring har vist sig at være for lidt. Endvidere viser erfaringer, at de mest effektive anlæg er grødefyldte og har en pH over 6. Hastigheden for omsætningen af de skadelige, opløste jernforbindelser er endvidere afhængig af temperaturen og iltindholdet i vandet. Anlæggene bør løbende tilses og oprensnes for sediment.

Videreførte indsatser fra første planperiode 2009-2015

Første planperiode omfattede virkemidlerne *Restaurering, Åbning af rørlagte vandløbsstrækninger* og *Fjernelse af fysiske spærringer*. I anden planperiode har *restaurering* og *åbning af rørlagte vandløbsstrækninger* fået nyt navn. Dette gælder dog ikke i forhold til de indsatser, som er videreført fra første planperiode. De har opretholdt deres navn. Der er dog tale om samme type indsatser, og der gælder det samme for disse indsatstyper i forbindelse med gennemførelse heraf, herunder i forhold til ansøgning om tilskud.

Restaurering svarer således til virkemidlet *Udlæg af groft materiale*.

Åbning af rørlagte strækninger svarer til *Åbning af rørlagte vandløbsstrækninger med smårestauration*.

Der er i vandområdeplanerne for anden planperiode sket en sammenlægning af vandløbsforekomster i forhold til første planperiode, således at vandløbsforekomsterne i gennemsnit er blevet længere i vandområdeplanerne 2015-21. I WebGIS for indsatsprogrammet for vandområdeplaner 2015-2021 er vandløbsforekomster med videreførte indsatser fra første planperiode markeret med lyserødt.

Kommunerne er kun forpligtet til at gennemføre de videreførte indsatser i den udstrækning, de var fastlagt i vandplanerne for første planperiode. Der henvises i den forbindelse til WebGIS for første planperiode, som er at finde på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Øvrige forhold

Ingen krav om samtidighed

I nogle vandområder kan årsagen til manglende målopfyldelse skyldes flere forhold – fx både dårlige fysiske forhold og spildevandspåvirkning. I indsatsprogrammerne er ikke forudsat, at en type indsats skal gennemføres før en anden. Dvs. at den fysiske indsats fastlagt i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter som udgangspunkt ikke skal afvente en indsats overfor fx spildevand.

Udskiftning af virkemidler (§ 5, stk. 3)

I forbindelse med udarbejdelse af en forundersøgelse eller et detailprojekt kan det vise sig, at det vil være hensigtsmæssigt eller nødvendigt at udskifte virkemidler for at sikre, at miljømålet kan nås for den pågældende vandløbsforekomst. Det kan fx vise sig, at et andet virkemiddel vil give mere miljømæssig mening end det planlagte.

Det fremgår af bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter § 5, stk. 3, at der er mulighed for at udskifte et virkemiddel med et andet, hvis det er ligeså miljø- og omkost-

ningseffektivt som det virkemiddel, der fremgår af indsatsprogrammet, jf. bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter. Der henvises endvidere til afsnit 5 om forpligtelser for myndigheder til at gennemføre indsatser.

For vandløb vurderes den miljømæssige effekt i forhold til sikring af målopfyldelse, mens omkostningseffektiviteten vurderes på baggrund af projektets pris sat i forhold til de vejledende referenceværdier, der er angivet i bekendtgørelse om kriterier for tilskud til kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering i bilag 1 eller senere ændringer heraf.

Som udgangspunkt er det de virkemidler, som fremgår af indsatsprogrammet, og som er beskrevet i ovenstående, der kan udskiftes med andre fra indsatsprogrammet. Der vil dog også være mulighed for, at et virkemiddel kan udskiftes med et eventuelt nyt dokumenteret vandløbsvirkemiddel, som ikke indgår i indsatsprogrammet for anden planperiode.

Hvis en kommune ønsker at udskifte en eller flere restaureringer, skal udskiftningsanmodningen være behandlet og afgjort af Miljøstyrelsen, inden kommunen indsender en ansøgning om tilskud til vandløbsrestaurering.

Kommunernes anmodning om udskiftning skal altid fremsendes skriftligt. Kommunen skal som minimum beskrive følgende:

1. En redegørelse fra kommunen om, hvorfor den ønsker at udskifte restaureringsvirkemidlet med et andet.
2. Redegørelse for, at det alternative virkemiddel vil være dokumenterbart lige så miljø- og omkostningseffektivt.

Miljøstyrelsen godkender eller afslår kommunens ændringsanmodning og sender afgørelsen til kommunen.

Der vil alene kunne udskiftes med virkemidler, som har dokumenteret effekt og til formål at forbedre de samme forhold som forudsat i vandområdeplanerne, det vil sige forbedre de forhold, der er årsag til, at det pågældende vandområde ikke har målopfyldelse.

Følgende virkemidler vil ikke kunne udskiftes med et andet under bestemmelserne i § 5, stk. 3: Fjernelse af spærringer, Etablering af okkeranlæg, Etablering af sandfang og Åbning af rørlagte strækninger. Dog gælder, at ved åbning af rørlagte vandløb, vil det være muligt at udskifte den ene type rørindsats med den anden.

Der vil endvidere ikke kunne udskiftes til følgende virkemidler, hvis der skal opnås statsligt tilskud: Genopretning af hele ådale, dobbeltprofil, miniådale og åbning af rørlagte vandløb med miniådal, idet disse ikke er statsligt finansierede. Endvidere vil der ikke kunne udskiftes til ændret vandløbsvedligeholdelse, da det er politisk besluttet ikke at anvende dette virkemiddel.

Økonomi

Der kan søges om tilskud til gennemførelse af de fastlagte indsatser. Der kan læses mere om tilskudsordningen, herunder procedurer, krav og kriterier for tilskud på Miljøstyrelsens hjemmeside www.MST.dk. Se også kapitel 6.

I henhold til vandløbslovens bestemmelser har enhver, der lider tab som følge af gennemførelse af indsatserne, ret til erstatning.

Tidsfrister for gennemførelse af indsatsen

Der henvises til kapitel 5 om de generelle principper for, hvornår en indsats skal være operationel.

Håndtering af retningslinjer fra vandplaner 2009-2015 for vandløb

De retningslinjer, der er relevante for gennemførelse af indsatserne fastlagt i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, er helt eller delvist indarbejdet i vejledningen. Det drejer sig om retningslinjerne 20, 22, 23, 24, 27, 28, 29, 30 og 31 samt bilag 7 (bestemmelser om kontinuitet). Retningslinjerne 17, 18, 19, 21, 25 og 26 er ikke videreført, da de enten har karakter af hensigtserklæringer eller vedrører vandløbsvedligeholdelse, som ikke er en del af indsatsprogrammerne. For så vidt angår retningslinje 16 og bilag 7 så vidt angår vejledende kravværdier er disse ikke videreført, da der ikke til brug for vandplanlægningen for anden planperiode er udviklet kravværdier for fysisk-kemiske kvalitetselementer. Der er dog ikke noget til hinder for, at en kommune kan anvende de vejledende kravværdier i det tidligere gældende bilag 7, hvis kommunen vurderer det relevant i det konkrete tilfælde. Det afgørende er, at kommunen i sin administration af miljølovgivningen anvender den til enhver tid bedste tilgængelige faglige viden. Dette gælder fx i forbindelse med fastsættelse af vilkår og kravværdier i en udledningstilladelse, idet vilkårene og kravværdierne naturligvis skal være i overensstemmelse med gældende lovgivning, herunder § 8 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, hvorefter det i forbindelse med administration af lovgivningen skal sikres, at vandområdets tilstand ikke forringes, eller at opfyldelse af fastlagte miljømål ikke forhindres.

4.2.2 Konkrete indsatser for søer

Formål med indsatsen og generelle forhold omkring gennemførelse

Indholdet af næringsstofferne kvælstof og fosfor har stor betydning for de biologiske kvalitetselementer, der måles på i forhold til vurdering af den økologiske tilstand i søer, jf. bekendtgørelse om overvågning om af overfladevandets, grundvandets og beskyttede områders tilstand og om naturovervågning af internationale naturbeskyttelsesområder (overvågningsbekendtgørelsen). Især tilførslen af fosfor anses for hyppigst at være den begrænsende faktor for primærproduktionen af bl.a. alger, og dermed det næringsstof med størst indflydelse på søernes tilstand. Kvælstof kan dog i mange tilfælde også spille en rolle, og i mange danske søer skifter betydningen af fosfor og kvælstof formentlig igennem sæsonen.

De konkrete indsatser til forbedring af den økologiske tilstand i søer omfatter i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter indsatser overfor den eksterne tilførsel af fosfor i form af fosforvådområder samt indsatser overfor den interne fosforbelastning af søerne samt overfor biologisk ubalance i form af sørestaurering. De fastlagte konkrete indsatser fremgår af tabeller i bilag 1-4 i bekendtgørelsen.

Hertil kommer sideeffekter af spildevandsindsatsen, jf. afsnit 4.2.4, og den planlagte opkøbsordning for dambrug.

De konkrete indsatser i forhold til søer udgør dels nye indsatser besluttet i forbindelse med vandplanlægningen for anden planperiode samt visse videreførte indsatser fra første planperiode, som endnu ikke er gennemført. Alle restaureringsindsatser og fosforvådområdeindsatser, der er videreført fra første planperiode, er i tabellerne over fastlagte indsatser for søer i bilag 1-4 til bekendtgørelsen anført med et hævet 1-tal eller 2-tal efter virkemidlet.

Staten – eller anden myndighed afhængig af eventuel aftale, jf. bilag 1-4 i bekendtgørelsen – er forpligtet til at gennemføre hele den fosforvådområdeindsats, som fremgår af bekendtgørelsen, idet forpligtelsen dog forudsætter, at den konkrete etablering af det enkelte vådområde kan opnå medfinansiering fra det danske länddistriktsprogram, hvilket bl.a. indebærer, at visse krav til frivillighed hos berørte lodsejere er opfyldt. Kommunerne er forpligtet til at gennemføre alle de sørestaureringsindsatser, som fremgår af tabellerne i bilag 1-4. Der kan dog i særlige

tilfælde fraviges fra statens og kommunernes forpligtelse, jf. §§ 4-7 i bekendtgørelsen. De nærmere vilkår og omstændigheder er beskrevet i denne vejlednings afsnit 5-7.

I forbindelse med den konkrete planlægning af gennemførelse af de fastlagte sørestaureringsindsatser i de enkelte søer, skal det sikres, at indsatsen samlet sikrer god økologisk tilstand eller godt økologisk potentiale i den konkrete sø, jf. de konkrete fastlagte miljømål i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, og at det sker på en omkostningseffektiv måde.

De enkelte restaureringsindsatser skal gennemføres efter vandløbslovens bestemmelser. Det er således en forudsætning for gennemførelse af en konkret indsats, at bl.a. vandløbslovens bestemmelser om partshøring, klageadgang m.v. iagttages, ligesom vandløbslovens bestemmelser om erstatning for tab gælder. Desuden skal anden relevant lovgivning iagttages.

Med hensyn til fosforvådområdeindsatsen er statens forpligtelse til at etablere fosforvådområder til forskel fra vådområdeindsatsen i første planperiode fordelt på hovedvandoplandsniveau. Afgrænsningen af hovedvandoplande fremgår af bekendtgørelse om vandområdedistrikter og hovedvandoplande og kan i øvrigt også ses på et kort i MiljøGIS tilknyttet vandområdeplanerne, hvortil der er adgang fra Miljøstyrelsens hjemmeside. Den eksakte placering af fosforvådområder er ikke lagt fast. Lokaliseringen af vådområdeprojekterne foretages af myndigheden og er derfor mere fleksibel end tidligere. Kommunerne kan således selv prioritere indsatsen inden for de fastlagte frister. Det er op til myndigheden eventuelt at inddrage interessenter i planlægningen. Etablering af fosforvådområder skal ske efter gældende regler herom.

For at undgå, at fosforindsatsen i praksis vil overstige det opgjorte indsatsbehov for de enkelte søer, sikres det i regler om tilskud til gennemførelse af fosforvådområder, at der ikke gives tilskud til gennemførelse af en større indsats, end der er behov for. Grundlaget for sådanne vurderinger kan tage udgangspunkt i det opgjorte indsatsbehov beskrevet i vandområdeplanernes bilag 2.

Konkrete tiltag

Sørestaurering

Restaureringsindgrebet kan omfatte flere metoder, herunder bl.a. kemisk fosforfældning og biomanipulation. Der er med fastlæggelsen af de konkrete sørestaureringsindsatser ikke taget konkret stilling til, hvilken form for restaurering der mest hensigtsmæssigt kan gennemføres i de enkelte søer. Det er op til kommunerne i forbindelse med den konkrete planlægning at beslutte den præcise indsats.

Restaureringsindsats er som udgangspunkt fastlagt for søer, hvor fosforpåvirkningen af en sø vurderes at være reduceret tilstrækkeligt til, at der ikke længere eksisterer et indsatsbehov over for den eksterne tilførsel af fosfor. Her kan påvirkningen skyldes f.eks. fortsat intern frigivelse af fosfor fra sedimentet (kemisk træghed), eller hvor en fiskebestand domineret af skaller og brasen (biologisk træghed) forudsætter en aktiv indsats for at opnå god økologisk tilstand. I visse tilfælde er der fastlagt en sørestaureringsindsats, selv om der vurderes stadig at eksistere et indsatsbehov over for den eksterne tilførsel af fosfor. I disse tilfælde er det samtidig vurderet, at søen har så lav en belastning, at den på trods af det beregnede indsatsbehov vil kunne nå målopfyldelse efter en restaurering.

Inden en restaurering iværksættes, bør kommunen gennemføre en forundersøgelse, hvor det nærmere vurderes, om ovenstående kriterier anvendt ved fastlæggelsen af sørestaureringsindsatser er opfyldt, dvs.:

1. Indsatsen over for den eksterne belastning for at opnå fuld målopfyldelse er gennemført, inden en sørestaurering iværksættes.

2. Restaureringsmetoden vurderes sammen med en eventuel indsats over for den eksterne tilførsel at ville medføre målopfyldelse både på kort og lang sigt.
3. Ved kemisk P-fældning med aluminium- og Phoslock-behandling vurderes det, at søens dårlige tilstand skyldes den interne belastning med P.
4. Ved biomanipulation vurderes det, at tilstanden er forringet pga. for mange fredfisk.
5. Ud fra vandets opholdstid og graden af vandgennemstrømning i sommerperioden vurderes det, at den naturlige aflastning fra søen vil være mere end 1-2 planperioder (gælder ved på-tænkt kemisk P-fældning).

Der henvises i øvrigt til "Vejledning for gennemførelse af sørestaurering" (DCE, 2015), som indeholder yderligere kriterier, som bør være opfyldt ved en given sørestaureringsindsats, ligesom vejledningen indeholder en nærmere beskrivelse af de forskellige faser af en sørestaurering, herunder en nærmere beskrivelse af myndighedsbehandlingen, de forskellige restaureringsmetoder samt det monitoringsprogram, der skal gennemføres.

Det anbefales, at kommunen eller dennes konsulent er i dialog med Miljøstyrelsen, når en forundersøgelse udarbejdes. Herved kan den viden, som Miljøstyrelsen besidder vedrørende søen, anvendes bedst muligt. Som en del af denne dialog drøftes resultatet af forundersøgelsen med Miljøstyrelsen.

Fosforvådområder

Et fosforvådområde har til formål at reducere udledningen af fosfor til søer, hvor fosfortilførslen er til hinder for opnåelse af god økologisk tilstand. Et fosforvådområde skal tilbageholde den partikelbundne fosfor, der føres med vandløb, så det ikke udledes til søer. Fosforvådområdet etableres ved at genoprette og omlægge vandløb, så der igen kommer et mere naturligt samspil mellem vandløbet og ådalen. Herved sikres oversvømmelse af arealerne langs vandløb ved store vandføringer, så det partikelbundne fosfor kan bundfældes og tilbageholdes på de vandløbsnære arealer. Etableringen af vådområderne vil desuden reducere fosforudledningen i kraft af, at hidtil dyrkede arealer ekstensiveres.

Økonomi

Der kan søges om tilskud til gennemførelse af de fastlagte indsatser. Der kan læses mere om tilskudsordningerne, herunder procedurer, krav og kriterier for tilskud på Miljøstyrelsens hjemmeside www.MST.dk. Se også kapitel 6.

I henhold til vandløbslovens bestemmelser har enhver, der lider tab som følge af gennemførelse af en sørestaureringsindsats, ret til erstatning.

Med hensyn til etablering af fosforvådområder sker dette som det klare udgangspunkt efter aftale med lodsejer, herunder aftale om salg eller tilskud til fastholdelse af vådområde. I tilfælde af ekspropriation gælder de almindelige ekspropriationsretlige regler, herunder regler om erstatning.

Tidsfrister for gennemførelse af indsatsen

Der henvises til kapitel 5 om de generelle principper for, hvornår en indsats skal være operationel.

Håndtering af retningslinjer fra vandplaner 2009-2015 for søer

Retningslinjerne 32, 34, 36 og 37 er ikke videreført i vejledningen, da indholdet af disse retningslinjer er integreret i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter. Retningslinje 33 er ikke videreført i vejledningen, da den har karakter af en hensigtserklæring. Retningslinje 35 er videreført i badevandsbekendtgørelsen, og denne er derfor ikke videreført i vejledningen.

4.2.3 Konkrete indsatser for kystvande

Formål med indsatsen og generelle forhold omkring gennemførelse

Tilstanden i kystvande kan påvirkes af flere presfaktorer, herunder tilførsler af næringsstoffer (kvælstof og fosfor), fiskeri med bundskrabende redskaber, klapning, råstofindvinding, slusedrift mv. Analyser viser, at der samlet set er behov for yderligere reduktion af kvælstoftilførslen til en række kystvande, såfremt der skal opnås god økologisk tilstand i disse. Den altovervejende kilde til kvælstoftilførslen til kystvandene er tabet af kvælstof fra de dyrkede arealer.

De konkrete indsatser til forbedring af den økologiske tilstand i kystvande omfatter i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter etablering af kvælstofvådområder og lavbundsprojekter. De fastlagte konkrete indsatser fremgår af tabeller i bilag 1-4 i bekendtgørelsen.

Herudover har særligt virkemidlerne minivådområder, skovrejsning og miljøfokusarealer, som udgør generelle supplerende foranstaltninger, jf. bekendtgørelsens bilag 6, også en kvælstofeffekt i forhold til forbedring af den økologiske tilstand i kystvande, hvilket også vil være tilfældet med den planlagte målrettede regulering fra 2018/19.

Hertil kommer kvælstofsideoeffekter af spildevandsindsatsen, jf. afsnit 4.2.4 og den planlagte opkøbsordning for dambrug.

De konkrete kvælstofvådområdeindsatser udgør dels nye indsatser besluttet i forbindelse med vandplanlægningen for anden planperiode samt visse videreførte indsatser fra første planperiode, som endnu ikke er gennemført. Alle kvælstofvådområdeindsatser, der er videreført fra første planperiode, er i tabellerne over fastlagte kystvandeindsatser i bilag 1-4 til bekendtgørelsen anført med et hævet 1-tal efter virkemidlet. Der er ikke videreført lavbundsprojekter fra første planperiode.

Staten – eller anden myndighed afhængig af eventuel aftale, jf. bilag 1-4 i bekendtgørelsen – er forpligtet til at gennemføre hele indsatsen vedr. etablering af kvælstofvådområder og gennemførelse af lavbundsprojekter, som fremgår af bekendtgørelsen, idet forpligtelsen dog forudsætter, at den konkrete etablering af det enkelte vådområde og gennemførelse af det enkelte lavbundsprojekt kan opnå medfinansiering fra det danske landdistriktsprogram, hvilket bl.a. indebærer, at visse krav til frivillighed hos berørte lodsejere er opfyldt. Der kan dog i særlige tilfælde fraviges fra statens forpligtelse, jf. §§ 4-7 i bekendtgørelsen. De nærmere vilkår og omstændigheder er beskrevet i denne vejlednings kapitel 5-7.

Med hensyn til kvælstofvådområdeindsatsen er statens forpligtelse til at etablere kvælstofvådområder til forskel fra vådområdeindsatsen i første planperiode fordelt på hovedvandoplandsniveau. Afgrænsningen af hovedvandoplande fremgår af bekendtgørelse om vandområdedistrikter og hovedvandoplande og kan i øvrigt også ses på et kort i MiljøGIS tilknyttet vandområdeplanerne, hvortil der er adgang fra Miljøstyrelsens hjemmeside. Den eksakte placering af kvælstofvådområder er ikke lagt fast. Lokaliseringen af vådområdeprojekterne foretages af myndigheden og er derfor mere fleksibel end tidligere. Det er op til myndigheden i fornødent omfang at inddrage interessenter i planlægningen. Etablering af kvælstofvådområder skal ske efter gældende regler herom. Tilsvarende gælder for statens forpligtelse til at gennemføre lavbundsprojekter.

For at undgå, at kvælstofindsatsen i praksis vil overstige det opgjorte indsatsbehov for de enkelte kystvande, sikres det i regler om tilskud til gennemførelse af vådområder, lavbundsprojekter, privat skovrejsning og minivådområder, at der ikke gives tilskud til gennemførelse af en større indsats, end der er behov for i det enkelte delvandopland. Grundlaget for sådanne vurderinger kan tage udgangspunkt i det opgjorte indsatsbehov beskrevet i vandområdeplanernes bilag 1.

Konkrete tiltag

Vådområder

Et kvælstofvådområde har til formål at fjerne kvælstof fra det vand, som løber ud i åer og søer, og som ender ude i de danske kystvande, hvor kvælstof er et problem.

Et kvælstofvådområde kan laves på flere forskellige måder, enten ved at lukke dræn i projektområdet, overrisle projektområdet med drænvand fra de omkringliggende arealer, etablere en sø eller ved at hæve vandløbsbunden og oversvømme de vandløbsnære arealer. Uanset hvordan et vådområde etableres, medvirker vådområdet til at mindske kvælstofudledningen, ved at dyrkning af landbrugsjorden ophører, samt ved at bakterier i de våde jorde nedbryder organisk materiale og herved frigør luftformigt kvælstof.

Lavbundsprojekter

Formålet med lavbundsprojekter er at reducere landbrugets udledning af drivhusgasser og genskabe eller forbedre natur. Udtagningen målrettes landbrugsjorde på kulstofrige lavbunds-jorde, de såkaldte organogene jorde, med mindst 12 % organisk kulstof. Lavbundsprojekterne skal reducere drivhusgasudledningen. Klimaeffekten opstår ved, at jorden tilføres mindre ilt, ved at vandstanden hæves, og dyrkningen ophører. Nedbrydningen af jordens kulstofindhold sker derved langsommere eller ophører helt, hvormed der udledes færre drivhusgasser. Når driften af landbrugsjorderne ekstensiveres, fremmes også naturens kvalitet, sammenhæng og robusthed, ligesom udledningen af næringsstoffer til søer og kystnære farvande reduceres.

Økonomi

Der kan søges om tilskud til gennemførelse af de fastlagte indsatser. Der kan læses mere om tilskudsordningerne, herunder procedurer, krav og kriterier for tilskud på Miljøstyrelsens hjemmeside www.MST.dk. Se også kapitel 6.

Med hensyn til etablering af kvælstofvådområder og gennemførelse af lavbundsprojekter sker dette som det klare udgangspunkt efter aftale med lodsejer, herunder aftale om salg eller tilskud til fastholdelse af vådområde. I tilfælde af ekspropriation gælder de almindelige ekspropriationsretlige regler, herunder regler om erstatning.

Tidsfrister for gennemførelse af indsatsen

Der henvises til kapitel 5 om de generelle principper for, hvornår en indsats skal være operationel.

Håndtering af retningslinjer fra vandplaner 2009-2015 for kystvande

Retningslinjerne 44, 47, 48, 49, 50 og 51 er ikke videreført i vejledningen. Indholdet af disse retningslinjer indgår allerede i henholdsvis bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter eller vurderes ikke relevante at videreføre. Retningslinje 45 og 46 er videreført i badevandsbekendtgørelsen eller anden lovgivning og er derfor ikke videreført i vejledningen.

4.2.4 Konkrete indsatser i forhold til spildevand

4.2.4.1 Regnbetingede udledninger

Formål med indsatsen og generelle forhold omkring gennemførelse

De konkrete indsatser over for regnbetingede udledninger fremgår af bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, bilag 1-4. Indsatsen skal gennemføres, fordi udledningerne er årsag eller medvirkende årsag til manglende målopfyldelse i nedstrømsliggende vandløb. Indsatsen består derfor i at reducere spildevandsbelastningen fra regnbetingede udledninger i et omfang, der sikrer, at udledningerne ikke er til hinder for, at der kan opnås målopfyldelse i vandområderne, jf. de fastlagte konkrete miljømål i bekendtgørelse om miljømål for overfladevande og grundvandsforekomster.

I bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, bilag 1-4, er angivet de vandløbsforekomster, som indsatsen overfor regnbetingede udledninger skal føre til målopfyldelse i. I MiljøGIS tilknyttet vandområdeplanerne kan desuden ses en vejledende udpegning af regnbetingede udledninger knyttet til de pågældende vandløb. Der skal ikke nødvendigvis gennemføres en indsats på alle de regnbetingede udledninger, der er vist i MiljøGIS. Kommunerne skal ud fra deres detailviden om udledningerne foretage en vurdering af, hvilke udledninger der skal gennemføres en indsats over for, samt hvilke konkrete løsninger der skal gennemføres for at sikre målopfyldelse i de i bekendtgørelsen angivne nedstrømsliggende vandløbsstrækninger.

Foranstaltninger overfor regnbetingede udledninger realiseres via kommunernes spildevandsplaner og regler fastsat i miljøbeskyttelsesloven med tilhørende bekendtgørelser. Miljøstyrelsen er tilsynsmyndighed over for spildevandsselskabernes regnbetingede udledninger. Det er Miljøstyrelsens forventning, at kommunerne og spildevandsselskaberne i fælles forståelse udarbejder spildevandsplanens projekter over for regnbetingede udledninger, hvor der i bekendtgørelsen er fastlagt indsats, og at spildevandsselskaberne gennemfører spildevandsplanens projekter.

Alle fastlagte indsats overfor regnbetingede udledninger, som fremgår af bekendtgørelsen, skal gennemføres. Der kan dog i særlige tilfælde fraviges fra denne forpligtelse, jf. §§ 4-7 i bekendtgørelsen. De nærmere vilkår og omstændigheder er beskrevet i denne vejledningskapitel 5-7.

Konkrete tiltag

Indsatsen overfor regnbetingede udledninger fra fælleskloakerede områder kan gennemføres f.eks. ved at etablere bassin, udbygge eksisterende bassin, afkoble regnvand eller ved at separatkloakere.

Ved gennemførelsen af en indsats overfor regnbetingede udledninger kan der generelt tages udgangspunkt i virkemiddelkataloget¹ til brug for indsatsprogrammerne, hvor der findes en beskrivelse af forudsætninger, effekter samt et omkostningsestimat for etablering af bassin. I katalogets tabel 5 er angivet vejledende retningslinjer for etablering af bassiner til reduktion af spildevandsoverløb. Der kan være lokale forhold, der nødvendiggør andre dimensioneringer end dem, der er angivet i virkemiddelkataloget. Der kan, som nævnt, også anvendes andre virkemidler, der opnår samme reduktion, fx separering af regnvandsafstrømning. Virkemiddelkataloget, der blev udarbejdet af COWI for Naturstyrelsen (nu Miljøstyrelsen) i 2014, ligger på Miljøstyrelsens hjemmeside, www.MST.dk.

Tidsfrister for gennemførelse af indsatsen

Det fremgår af § 4 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, at indsatsprogrammernes foranstaltninger fastlagt i bilag 1-4 skal være operationelle senest 3 år efter, at de er fastlagt. Foranstaltningerne skal sikre, at de fastlagte miljømål nås. Det betyder ikke nødvendigvis, at alle indsats skal være igangsat eller gennemført 3 år efter, de er fastlagt. Foranstaltningerne skal dog være klar til at kunne igangsættes. I den forbindelse vil det præcise tidspunkt for igangsættelsen afhænge af bl.a. karakteren af den konkrete foranstaltning og den konkret fastlagte frist for målopfyldelse for det/de aktuelle vandområder, som foranstaltningen vedrører. Det afgørende er overordnet, at målene nås som planlagt, og indsatsprogrammernes foranstaltninger skal igangsættes og gennemføres, så dette kan ske.

¹ August 2014, Naturstyrelsen, Virkemidler overfor punktkilder

Hvis kommunen vælger at anvende separatkloakering som virkemiddel overfor en regnbetinget udledning, betragter Miljøstyrelsen indsatsen som gennemført, når alle oplandets ejendomme er blevet meddelt påbud om tilslutning af separate afløb til den separerede hovedkloak. Når kommunen har meddelt påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 30, er der umiddelbart truffet de nødvendige retlige skridt til gennemførelsen af indsatsen. For øvrige løsninger betragtes indsatsen som gennemført, når tiltaget er realiseret.

Der henvises i øvrigt til denne vejlednings kapitel 5.

Økonomi

Indsatser, der gennemføres ved installation eller udvidelse af bassin, betales af spildevandsforsyningsselskabet. Indsatser, der gennemføres via separatkloakering, betales af spildevandsforsyningsselskabet, mens grundejerne betaler for separering og tilslutning af ejendommens afløb. De økonomiske udgifter afholdes således i overensstemmelse med de gældende regler på området.

4.2.4.2 Renseanlæg

Formål med indsatsen og generelle forhold omkring gennemførelse

Fælles renseanlæg omfatter i vandområdeplansammenhæng både private renseanlæg og spildevandsselskabers renseanlæg med en kapacitet på mere end 30 PE. De konkrete indsatser vedrørende renseanlæg fremgår af bilag 1-4 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter. I bilagene er angivet de renseanlæg, hvor der skal gennemføres forbedret spildevandsrensning. Indsatsen skal gennemføres, da renseanlæggene er årsag eller medvirkende årsag til manglende målopfyldelse i nedstrømsliggende vandløb. Indsatsen skal dermed sikre, at spildevandsbelastningen fra renseanlæg i oplande til disse vandløb reduceres i et omfang, der sikrer, at udledningerne ikke er til hinder for, at der kan opnås målopfyldelse i vandområderne, jf. de fastlagte konkrete miljømål i bekendtgørelse om miljømål for overfladevande og grundvandsforekomster.

I bekendtgørelsen er angivet renseanlæggenes nuværende renseniveau og de vandløbsstrækninger, som indsatsen skal føre til målopfyldelse i.

Foranstaltninger over for renseanlæg realiseres via kommunernes spildevandsplaner og efter reglerne i miljøbeskyttelsesloven med tilhørende bekendtgørelser. Miljøstyrelsen er tilsynsmyndighed over for spildevandsselskabernes renseanlæg. Det er Miljøstyrelsens forventning, at kommunerne og spildevandsselskaberne i fælles forståelse udarbejder spildevandsplanens projekter overfor renseanlæg, hvor der i bekendtgørelsen er fastlagt indsatser, og at spildevandsselskaberne gennemfører spildevandsplanens projekter.

Det er kommunen, der i de enkelte tilfælde vælger det konkrete renseniveau eller rensetrin, og kommunen skal i dette valg sikre, at spildevandsbelastningen fra renseanlægget efter gennemførelse af indsatsen ikke er til hinder for, at der kan ske målopfyldelse i det vandområde, som indsatsen er fastsat af hensyn til.

Alle fastlagte indsatser overfor renseanlæg, som fremgår af bekendtgørelsen, skal gennemføres. Der kan dog i særlige tilfælde fraviges fra denne forpligtelse, jf. §§ 4-7 i bekendtgørelsen. De nærmere vilkår og omstændigheder er beskrevet i denne vejlednings kapitel 5-7.

Konkrete tiltag

Indsatsen overfor renseanlæg kan gennemføres ved at udbygge det eksisterende anlæg eller ved at nedlægge anlægget og afskære spildevandet til et andet renseanlæg. I virkemiddelkataloget til brug for indsatsprogrammer findes en beskrivelse af forudsætninger, effekter samt et omkostningsestimat for udbygning af eksisterende anlæg og for afskæring af anlæg.

Tidsfrister for gennemførelse af indsatsen

Der henvises til kapitel 5 om de generelle principper for, hvornår en indsats skal være operationel.

Økonomi

Indsatser på renseanlæg betales af spildevandsforsyningsselskabet.

4.2.4.3 Ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse

Formål med indsatsen og generelle forhold omkring gennemførelse

De konkrete indsatser overfor ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse fremgår af bilag 1-4 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter. I bilagene er på kort angivet de rensklasseoplande i spredt bebyggelse, hvor der skal gennemføres forbedret spildevandsrensning på ukloakerede ejendomme. Indsatsen gennemføres, hvor udledninger fra enkeltejendomme er årsag eller medvirkende årsag til manglende målopfyldelse i nedstrømsliggende vandløb. Indsatsen skal dermed sikre, at spildevandsbelastningen fra ejendomme i oplande til disse vandløb reduceres i et omfang, der sikrer, at udledningerne ikke er til hinder for, at der kan opnås målopfyldelse i vandområderne, jf. de fastlagte konkrete miljømål i bekendtgørelse om miljømål for overfladevande og grundvandsforekomster.

De fastlagte indsatser overfor de ukloakerede ejendomme består hovedsagelig af den indsats, der forud for vedtagelsen af vandplanerne for første planperiode endnu udestod, efter Folketinget i 1997 vedtog en lov om spildevandsrensning i det åbne land m.v., der indebærer, at kommunerne via krav i amternes regionplaner skulle sikre forbedret rensning af spildevandet fra ca. 96.000 ejendomme.

Denne udestående "1997-indsats" omfattede forud for vedtagelsen af de første vandplaner i 2011 i alt ca. 39.210 ejendomme. Indsatsen benævnes "baselineindsatsen". Miljøstyrelsen har herudover fastsat en yderligere indsats overfor ca. 2.520 ejendomme, hvorfra spildevandet efter Miljøstyrelsens vurdering også udgør et miljømæssigt problem for visse af de målsatte vandløbsstrækninger. Denne indsats benævnes "den supplerende indsats". På MiljøGIS tilknyttet vandområdeplanerne er der information om, hvorvidt indsatsen først er fastsat i regionplanerne eller er fastsat som supplerende indsats i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

Foranstaltninger overfor ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse skal realiseres via kommunernes spildevandsplaner og efter reglerne i miljøbeskyttelsesloven med tilhørende bekendtgørelser.

De afgrænsninger af rensklasseoplande, der fremgår af bekendtgørelsen, er vejledende, og det er kommunerne, der efter en konkret vurdering af den enkelte udledning afgør, om en ejendom skal meddeles påbud om forbedret spildevandsrensning, jf. miljøbeskyttelseslovens § 30 og spildevandsbekendtgørelsens § 35, stk. 1.

Alle fastlagte indsatser overfor ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse, som fremgår af bekendtgørelsen, skal gennemføres. Der kan dog i særlige tilfælde fraviges fra denne forpligtelse, jf. §§ 4-7 i bekendtgørelsen. De nærmere vilkår og omstændigheder er beskrevet i denne vejlednings kapitel 5-7.

Rensklasser

I de angivne rensklasseoplande skal spildevandsudledninger fra ukloakerede ejendomme opfylde de renskrav, der fremgår af bekendtgørelsen. Renskravene tager udgangspunkt i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5, 1999 vedrørende spildevandstilladelser m.v., hvor følgende 4 rensklasser, er angivet: O: Reduktion af organisk stof, OP: Reduktion af organisk stof og reduktion af total fosfor, SO: Skærpet krav til reduktion af organisk stof og nitrifikation, SOP:

Skærpet krav til reduktion af organisk stof samt nitrifikation og reduktion af total fosfor. Reduktionskravene til de enkelte rensklasser fremgår af spildevandsbekendtgørelsens bilag 3.

De rensklasser, der blev fastsat i regionplanerne, er som udgangspunkt fastholdt. Den supplerende indsats er fastsat af hensyn til vandløb, og der er som udgangspunkt anvendt rensklasse SO.

Antal ejendomme

Af bilag 1-4 i bekendtgørelsen fremgår på kommuneniveau minimumskrav til antallet af ukloakerede ejendomme i de udpegede oplande, der skal have forbedret spildevandsrensning fordelt på første og anden planperiode. Opgørelsen tager udgangspunkt i, at kommunerne som minimum skal meddele mindst 5 påbud om forbedret spildevandsrensning eller kloakering pr. år pr. 1.000 indbyggere, og i Miljøstyrelsens opgørelse over det samlede antal ejendomme, der skal forbedre spildevandsrensningen. Det samlede antal ejendomme bygger på Miljøstyrelsens BBR-udtræk fra 2012. Antallet af ejendomme er efterfølgende blevet justeret, bl.a. fordi det samlede antal km vandløb omfattet af vandplanlægningen er blevet reduceret og på baggrund af kvalificerende oplysninger fra kommunerne.

Forudsætning for meddelelse af påbud

Det er en generel forudsætning for, at der kan meddeles påbud, at udledningen bidrager til forurening af et nedstrømsliggende målsat vandområde, der er forurennet af spildevand i et omfang, der gør, at det fastlagte konkrete miljømål for vandområdet ikke er opfyldt. Derudover er det en generel forudsætning for, at der kan meddeles påbud, at den eksisterende udledning ikke opfylder kravene til områdets rensklasse.

Ved meddelelse af påbud om forbedret spildevandsrensning til en ukloakeret ejendom skal kommunen således have fastlagt, at ejendommen udleder til det pågældende vandområdesystem, samt at udledningen bidrager til forurening af et nedstrømsliggende vandområde, der ikke har målopfyldelse, jf. spildevandsbekendtgørelsen § 35, stk. 1. Det vil sige, at der kan være ukloakerede ejendomme beliggende udenfor rensklasseoplandenes afgrænsning, der skal meddeles påbud om forbedret spildevandsrensning. Omvendt kan der være ukloakerede ejendomme beliggende indenfor rensklasseoplandenes afgrænsning, der ikke skal meddeles et påbud om forbedret spildevandsrensning.

Af vejledningen til spildevandsbekendtgørelsen fremgår det, hvordan kommunen skal håndtere spildevandsindsatsen overfor ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse. Bl.a. nedenstående forhold kan uddrages af vejledningen om meddelelse af påbud.

Ejendommens udledning skal bidrage til forurening af et nedstrømsliggende vandområde. Det er underordnet, om det er det vandområde, der umiddelbart er modtager af spildevandet, eller et nedstrøms beliggende vandområde, der i sidste ende bliver modtager af spildevandet. Der kan eksempelvis være tale om umiddelbar udledning til et vandløb, der opfylder målsætningen, men hvor en længere nedstrømsliggende vandløbsstrækning er forureningspåvirket, og hvor målsætningen ikke er opfyldt.

Det er ikke afgørende for meddelelse af påbud, om den enkelte ejendoms bidrag til forureningen af det omhandlede vandområde er stort eller lille.

Modtageren af påbuddet kan ikke stille krav om, at ejendommens bidrag til forurening er dokumenteret gennem konkrete målinger eller analyser.

Konkrete tiltag

Kommunerne kan vælge, at indsatserne skal gennemføres via decentrale renseløsninger på de enkelte ejendomme eller ved kloakering og afskæring af spildevand fra området. I virke-

middelkataloget til brug for indsatsprogrammer findes en beskrivelse af forudsætninger, effekter samt et omkostningsestimat for decentrale renseløsninger.

Tidsfrister for gennemførelse af indsatsen

Det fremgår af § 4 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, at indsatsprogrammernes foranstaltninger skal være operationelle senest 3 år efter, at de er fastlagt. Foranstaltningerne skal sikre, at de fastlagte miljømål nås. Det betyder ikke nødvendigvis, at alle indsatser skal være igangsat eller gennemført 3 år efter, de er fastlagt. Foranstaltningerne skal dog være klar til at kunne igangsættes. I den forbindelse vil det præcise tidspunkt for igangsættelsen bl.a. afhænge af karakteren af den konkrete foranstaltning og den konkret fastlagte frist for målopfyldelse for det/de aktuelle vandområder, som foranstaltningen vedrører. Det afgørende er overordnet, at målene nås som planlagt, og indsatsprogrammets foranstaltninger skal igangsættes og gennemføres, så dette kan ske.

En konkret indsats overfor ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse betragtes gennemført, når alle berørte grundejere inden for det pågældende renselasseopland er meddelt påbud om forbedret spildevandsrensning eller tilslutning til kloak. Når kommunen har meddelt påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 30, er der umiddelbart truffet de nødvendige retlige skridt til gennemførelsen af indsatsen. Kommunerne kan dog indrømme en rimelig frist for efterkommelse af påbud.

Der henvises i øvrigt til denne vejlednings kapitel 5.

Økonomi

Indsatser, der gennemføres via forbedret spildevandsrensning på decentrale anlæg, betales af grundejeren. Påbud om forbedret spildevandsrensning efter miljøbeskyttelseslovens § 30 skal følges af et tilbud om kontraktligt medlemskab af spildevandsforsyningsselskabet, jf. betalingslovens § 7a. For medlemmer af spildevandsforsyningsselskabet anlægger og driver spildevandsforsyningsselskabet et decentralt renselanlæg, der opfylder kommunens påbud, mod at grundejeren betaler tilslutningsbidrag. Indsatser, der gennemføres via kloakering, betales af spildevandsforsyningsselskabet, mens grundejerne betaler tilslutningsbidrag og for tilslutning af ejendommens afløb.

Øvrige forhold

Målopfyldelse i vandområdet

Regionplanernes renselasseoplande er fastholdt i bekendtgørelsen, også i de tilfælde, hvor der er opnået målopfyldelse i det tilhørende vandområde. Miljøstyrelsen vurderer, at der ikke er hjemmel til at meddele nye påbud om forbedret spildevandsrensning, når der er målopfyldelse i vandområdet, jf. spildevandsbekendtgørelsens § 35, stk. 1, nr. 3. Det er dog Miljøstyrelsens generelle vurdering, at kommunerne kan håndhæve påbud, hvor der er målopfyldelse i vandområdet, hvis påbuddet blev meddelt, da vandområde ikke havde målopfyldelse.

Ukendt tilstand i vandområdet

Det er Miljøstyrelsens vurdering, at der ikke er hjemmel til at meddele påbud om forbedret spildevandsrensning til ejendomme, hvis udledningen alene påvirker et vandløbsvandområde med ukendt tilstand, jf. spildevandsbekendtgørelsens § 35, stk. 1, nr. 3. Det bemærkes i den forbindelse, at der kan være hjemmel til at meddele påbud om forbedret spildevandsrensning til ejendomme med udledning til et vandløbsvandområde med ukendt tilstand, hvis udledningen påvirker et nedstrømsliggende vandområde, der er spildevandspåvirket, og hvor målsætningen ikke er opfyldt.

4.2.4.4 Øvrige forhold vedrørende konkrete spildevandsindsatser

Blødbundsvandløb

Spildevandsindsatserne er fastlagt for at opnå god tilstand i en række vandløb, hvor der ikke er målopfyldelse. Tidligere har amterne og Naturstyrelsen (nu Miljøstyrelsen) lagt til grund, at der var opnået god tilstand i blødbundsvandløb, når tilstanden svarer til faunaklasse 4 i Dansk Vandløbsfauna Indeks (DVFI). I overensstemmelse hermed var miljøtilstanden og miljømålet for de pågældende vandløb angivet med faunaklasse.

Forud for udarbejdelsen af basisanalysen for vandområdeplan 2015-2021 blev det på baggrund af en fornyet faglig vurdering besluttet, at tilstanden i blødbundsvandløb ikke kunne vurderes med udgangspunkt i det eksisterende DVFI. Som en konsekvens heraf er det detaljerede mål for blødbundsvandløb i form af faunaklasse bortfaldet. Det samlede miljømål for blødbundsvandløb er fortsat "god økologisk tilstand".

Kommunen skal være opmærksom på, at der på nuværende tidspunkt ikke er hjemmel til at meddele påbud om forbedret spildevandsrensning i de tilfælde, hvor indsatsen alene begrundes i forbedring af tilstanden i et blødbundsvandløb.

Miljøstyrelsen har igangsat udviklingen af et indeks, som kan anvendes ved den fremadrettede målsætning af blødbundsvandløbene. Det er fortsat styrelsens forventning, at det vil vise sig nødvendigt at gennemføre en forbedret spildevandsrensning for de blødbundsvandløb, som er berørt af problemstillingen, og at det ved gennemførelsen af en spildevandsindsats vil være muligt at bringe disse vandløb i god økologisk tilstand.

Aftale om Fødevarer- og landbrugspakken

Med aftalen om Fødevarer- og landbrugspakken af december 2015 blev det besluttet at fastholde de ca. 19.000 km vandløb, som indgik i udkast til vandområdeplaner for 2015-2021 i de endelige vandområdeplaner. Af aftalen fremgår det samtidig, at der skal ske en kvalificering af afgrænsningen af vandløb med et opland under 10 km². Som grundlag herfor skal der ske en opdatering af de faglige kriterier for afgrænsning af vandløb med et opland under 10 km².

Arbejdet skal bl.a. sikre, at det så vidt muligt kun er de miljømæssigt værdifulde vandløb, der medtages i vandplanlægningen, således at flade, smalle og gravede vandløb eller vandløb, der har begrænset økologisk potentiale, ikke indgår i vandområdeplanerne.

På baggrund af kvalificeringen kan der blive tale om at justere afgrænsningen af, hvilke vandløb, der indgår i vandområdeplanerne. Arbejdet skal gennemføres frem mod 2018. Det kan derfor forekomme, at kommuner i perioden frem mod arbejdets afslutning meddeler konkrete påbud, som efterfølgende må tilbagekaldes, fordi et vandløb udgår af vandplanlægningen. Samtidig med offentliggørelsen af vandområdeplanerne 2015-2021 opfordrede Miljø- og Fødevarerministeriet på den baggrund kommunerne til at tage højde for det forhold, at vandløb efterfølgende kan blive taget ud af vandområdeplanerne, i forbindelse med udstedelsen af påbud om forbedret spildevandsrensning i den spredte bebyggelse.

I forbindelse med kommunernes meddelelse af påbud til ejere af ejendomme i spredt bebyggelse bør kommunerne derfor indledningsvist foretage en vurdering af, om der er tale om tilførsel til vandløb, som umiddelbart vurderes at være flade, smalle eller gravede, og som derfor potentielt kunne udgå af planlægningen. I de tilfælde kan kommunerne varsle grundejeren et påbud, hvor fristen for opfyldelse af et eventuelt påbud rækker ud over 2018. Kommunen kan samtidig oplyse overfor grundejeren, at kommunen ikke vil meddele det endelige påbud, såfremt vandløbet efterfølgende på baggrund af de nye vurderinger tages ud af vandområdeplanerne. I øvrigt kan kommunerne i forbindelse med fastlæggelse af rækkefølgen af gennemførelse af indsats fx vælge først at gennemføre indsats overfor ukloakerede ejendomme, der udleder til vandløb med et opland på over 10 km².

Kommunerne har, indtil vandområdeplanerne måtte blive ændret, fortsat hjemmel til at meddele påbud om forbedret spildevandsrensning til ejerne af de ejendomme, der er omfattet af vandområdeplanernes indsatsprogram, når forudsætninger i spildevandsbekendtgørelsens § 35 er opfyldt.

Håndtering af retningslinjer fra vandplaner 2009-2015 for spildevand

De fleste retningslinjer er omfattet af reglerne i miljøbeskyttelsesloven og tilhørende bekendtgørelser eller anden lovgivning og er derfor ikke videreført i denne vejledning. Det drejer sig om retningslinjerne 6, 12, 13 og 14. De retningslinjer, der er relevante for gennemførelse af foranstaltningerne fastlagt i bekendtgørelsen, er indarbejdet i vejledningen. Det drejer sig om retningslinjerne 7 og 11a. Retningslinjerne 8, 9, 10 og 15 er ikke videreført.

4.3 Indsatser over for miljøfarlige forurenende stoffer

Formål med indsatsen og generelle forhold omkring gennemførelse

Formålet med indsatsprogrammerne for så vidt angår miljøfarlige forurenende stoffer er at sikre, at miljøkvalitetskrav for miljøfarlige forurenende stoffer kan overholdes, og at miljømålene for vandområderne dermed nås. Ved vandområder forstås i denne sammenhæng overfladevand, dvs. vandløb, søer og kystvande.

Der fastlægges i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter ikke konkrete indsatser over for miljøfarlige forurenende stoffer, men derimod fastlægges der i bekendtgørelsens § 9 en generel supplerende foranstaltning om kildeopsporing og eventuel revision af tilladelser og godkendelser. Bestemmelsen pålægger statslige myndigheder, regioner og kommuner inden for deres ressort at gennemføre en indsats i forhold til vandområder generelt, der ikke har god tilstand på grund af miljøfarlige forurenende stoffer, og har hjemmel i § 20, stk. 7, i lov om vandplanlægning. Som en del af Miljøstyrelsens overvågningsprogram, som ligger til grund for vandområdeplanernes tilstandsvurderinger, bliver koncentrationer af miljøfarlige forurenende stoffer målt i bl.a. vandløb, søer og kystvande.

Et vandområdes kemiske tilstand vurderes på baggrund af koncentrationer af de såkaldte prioriterede stoffer, som er udpeget i EU-regi. Prioriterede stoffer er stoffer, der udgør en særligt væsentlig risiko for vandmiljøet på EU-niveau. Et vandområdes økologiske tilstand vurderes på baggrund af de stoffer, der indgår i overvågningen, fordi de nationalt er vurderet at blive udledt i betydelige mængder.

I vurderingen af den økologiske og kemiske tilstand for miljøfarlige forurenende stoffer bliver de målte koncentrationer sammenholdt med miljøkvalitetskrav. Et miljøkvalitetskrav er den koncentration af et bestemt stof i vand, sediment eller biota (muslinger og fisk), som ikke må overskrides af hensyn til beskyttelsen af menneskers sundhed og miljøet. De anvendte miljøkvalitetskrav fremgår af tabel 5 (kemisk tilstand) og tabel 3 og 4 (økologisk tilstand) i bilag 2 til bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand.

I de vandområder, hvor et eller flere stoffer overskrider de fastsatte miljøkvalitetskrav, er den økologiske og/eller kemiske tilstand vurderet som værende ikke-god. Det er i disse vandområder, der skal gennemføres en indsats.

På baggrund af seneste tilstandsvurderinger foretaget i forbindelse med vandplanlægningen skal der på landsplan gennemføres indsatser over for miljøfarlige forurenende stoffer i:

- 13 marine områder med ikke-god kemisk tilstand
- 34 søer med ikke-god kemisk tilstand

- 163 km vandløb med ikke-god kemisk tilstand
- 41,5 km vandløb med ikke-god økologisk tilstand

I MiljøGIS tilknyttet vandområdeplanerne kan ses, hvilke vandområder der har henholdsvis god, ikke-god og ukendt tilstand, og dermed hvilke vandområder, der skal gennemføres en indsats over for. På www.MST.dk ligger desuden en liste med angivelse af de konkrete vandområder og tilknyttede stoffer, for hvilke der skal foretages en kildeopsporing. At et vandområde har ukendt tilstand betyder, at der enten ikke foreligger overvågningsdata for området, eller at de eksisterende data ikke har kunnet vurderes. I vandområder med ukendt tilstand skal der ikke gennemføres en indsats.

I tabellen nedenfor ses for hvilke stoffer, der i ét eller flere tilfælde er sket overskridelser af de fastsatte miljøkvalitetskrav i vandløb, søer og kystvande. I MiljøGIS er der på tilstandskortene mulighed for at klikke en infoboks frem, hvor det for de enkelte vandområder fremgår, for hvilket stof miljøkvalitetskravet evt. er overskredet, og dermed hvilket stof indsatsen skal rettes mod. Indsatsen skal alene gennemføres i de vandområder og for de konkrete stoffer, der fremgår af kortene i MiljøGIS, og kildeopsporingsindsatsen omfatter alene de konkrete stoffer, der fremgår af tabellen nedenfor.

	Kemisk tilstand	Økologisk tilstand
Vandløb	Bly, cadmium, isoproturon, kviksølv, PFOS Indenol(1,2,3cd)pyren, benzo(ghi)perylen	Barium
Søer	Kviksølv	----
Kystvande	Benz(a)pyren, kviksølv, BDE, PFOS	----

I forbindelse med indsatsen over for miljøfarlige forurenende stoffer skal det bemærkes, at regionerne, med ændring af jordforureningsloven den 1. januar 2014, systematisk skal finde frem til de jordforureninger, der kan true vandløb, søer, fjorde og kystvande samt de internationale naturbeskyttelsesområder. Opgaven skal være gennemført inden 1. januar 2019 og løses ved hjælp af screeningsundersøgelser. De jordforureninger, der her udpeges, vil danne grundlag for regionernes videre indsats, hvor jordforureninger undersøges og ryddes op, hvis de truer dyre- og plantelivet. Dette forventes igangsat med vandområdeplanerne i perioden fra 2021 til 2027, efter regionernes screeningsundersøgelser mv., og er rettet mod opfyldelse af miljømålene i den tredje vandplanperiode.

Konkrete tiltag

I de vandområder, der har ikke-god kemisk eller ikke-god økologisk tilstand på grund af miljøfarlige forurenende stoffer, skal der efter bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, § 9, gennemføres en indsats bestående af to komponenter:

1. De berørte miljømyndigheder skal inden for deres ressort foretage opsporing af kilder til forurenende stoffer, som hindrer opfyldelse af de fastlagte miljømål i overfladevandområder.
2. De berørte miljømyndigheder skal om nødvendigt, hvis der er hjemmel hertil i den pågældende sektorlov, revidere meddelte godkendelser og tilladelser, så miljøkvalitetskravene kan overholdes.

Sideløbende hermed vil Miljøstyrelsen igangsætte projekter med henblik på at indhente yderligere viden om miljøfarlige forurenende stoffer i vandmiljøet, herunder eventuelt fastsætte nye miljøkvalitetskrav.

Opsporing af kilder

De berørte miljømyndigheder skal inden for deres ressort foretage opsporing af kilder til forurenende stoffer, som hindrer opfyldelse af de fastlagte miljømål i overfladevandområder.

Miljømyndigheder kan være statslige myndigheder, regioner og kommuner.

Ved miljømyndighedens ressort forstås de forureningskilder, som miljømyndigheden efter lovgivningen er ansvarlige for som henholdsvis godkendelses- og/eller tilsynsmyndighed. Kildeopsporingsindsatsen skal foretages af tilladelses- og godkendelsesmyndigheden.

Miljøstyrelsen har indgået aftale med KL om, at styrelsen i første omgang tager initiativ til at forberede grundlaget for kildeopsporingen med henblik på, at kommuner herefter arbejder videre.

Miljømyndigheden skal ved opsporing af kilder tage udgangspunkt i tilgængelig viden, herunder fx udledningstilladelser og kortmateriale. Det er ikke et krav, at miljømyndigheden igangsætter målinger eller lignende i vandområder med ikke-god tilstand.

I de tilfælde, hvor der til et vandområde i ikke-god tilstand er forureningskilder, hvor flere myndigheder har kompetence, skal alle myndigheder gennemgå de udledninger til vandområdet, som de hver især er ansvarlige for.

Miljømyndigheder, der har ansvar for udledninger opstrøms et vandområde, skal ligeledes vurdere, om myndigheden inden for sit ressort kan have udledninger, der påvirker tilstanden nedstrøms, og dermed er årsag/medårsag til den ikke-gode tilstand.

I det omfang miljømyndigheden ved denne gennemgang af tilgængelig viden kan identificere konkrete kilder til de pågældende vandområder, gennemfører myndigheden næste trin i indsatsen.

Revision af fx tilladelser og godkendelser

Når kildeopsporingen er foretaget, skal de berørte miljømyndigheder om nødvendigt, og hvis der er hjemmel hertil i den pågældende sektorlov, revidere meddelte godkendelser og tilladelser, så miljøkvalitetskravene kan overholdes.

Dette betyder, at miljømyndigheden skal sikre, at tilladelser til at udlede et stof, der er til hinder for et vandområdes målopfyldelse, er givet i overensstemmelse med miljøbeskyttelsesloven samt tilhørende bekendtgørelser, herunder bekendtgørelse om krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet. Miljømyndigheden skal i det omfang, der er hjemmel hertil i lovgivningen, vurdere, om det er relevant at stille ændrede vilkår, eller om det evt. er behov for at meddele påbud/forbud til udlederen af stoffet. Er der behov for, at der gives påbud, skal tilsynsmyndigheden have besked derom.

Tidsfrister for gennemførelse af indsatsen

Af bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster fremgår, hvornår de enkelte vandområder skal opnå henholdsvis god kemisk tilstand og god økologisk tilstand. I vandområder med manglende målopfyldelse grundet overskridelse af miljøkvalitetskrav til miljøfarlige forurenede stoffer skal der være målopfyldelse senest i 2021. Det forudsættes i overensstemmelse hermed, at kildeopsporing og eventuel revision af godkendelser og tilladelser efter bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, § 9, tilrettelægges og gennemføres således, at miljøfarlige forurenende stoffer ikke vil være til hinder for målopfyldelse senest i 2021.

Håndtering af retningslinjer fra vandplaner 2009-2015 for miljøfarlige forurenende stoffer

Der blev i vurderingen af den kemiske og økologiske tilstand for miljøfarlige forurenende stoffer i vandplaner 2009-2015 anvendt en inddeling af vandområder i såkaldte indsatskategorier. Retningslinjerne 52 og 53 i vandplaner 2009-2015 knytter sig til denne inddeling. Det substantielle indhold fra retningslinjerne er videreført i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, § 9.

4.4 Indsatser for grundvand

Formål med indsatsen

Formålet med indsatsprogrammerne for så vidt angår grundvand er at opnå god tilstand i grundvandsforekomsterne. En grundvandsforekomsts tilstand skal vurderes dels ud fra forekomstens kvantitative og kemiske forhold og dels ud fra forekomstens påvirkning – kvantitativt og kvalitativt – af tilknyttet overfladevand og terrestriske økosystemer.

I bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter er der ikke fastlagt konkrete supplerende indsatser for grundvand (hverken for så vidt angår kvantitativ tilstand eller kemisk tilstand). Foranstaltninger til opfyldelse af miljømål for grundvand udgøres således af de dele af de grundlæggende og generelle supplerende foranstaltninger, jf. bekendtgørelsens bilag 5 og 6, der bidrager til beskyttelse af grundvandet.

Hertil kommer, at myndighederne i deres administration af sektorlovgivningen skal sikre, at en aktivitet ikke indebærer en forringelse af grundvandsforekomsters tilstand (hverken kemisk eller kvantitativ) eller forhindrer grundvandsforekomsterne i at opnå de fastlagte konkrete miljømål, jf. bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster. Der henvises i den forbindelse til kapitel 8 om myndighedernes administration af sektorlovgivningen.

Håndtering af retningslinjer fra vandplaner 2009-2015 for grundvand

Vandplanerne for første planperiode indeholdt bl.a. retningslinjerne 38-43 om grundvand.

I bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter er videreført det substantielle indhold af retningslinje 38, hvoraf det fremgik, at meddelelse af tilladelse til indvinding af grundvand samt udbygning og drift af vandforsyninger ikke må være til hinder for opfyldelse af vandforekomsternes miljømål. Således indeholder bekendtgørelsens § 8 den forpligtelse til at forebygge forringelse af overfladevandområder og grundvandsforekomster, som følger af vandrammedirektivets artikel 4.

De øvrige retningslinjer på grundvandsområdet er ikke videreført som bindende regler i regi af vandplanlægningen, da de ikke udmønter direktivforpligtelser og heller ikke understøtter gennemførelse af indsatsprogrammerne.

For så vidt angår retningslinje 39, som angik prioritering i områder, hvor vandressourcen ikke er tilstrækkelig til at tilgodese alle behov for vandindvinding og alle behov for vand i vandløb, søer og vandafhængige terrestriske naturtyper, skal det bemærkes, at retningslinjen ikke fulgte af direktivforpligtelser. Derudover harmonerede den prioritering, der var indeholdt i retningslinjen, ikke med vandrammedirektivets systematik, idet indvinding af drikkevand med retningslinjen generelt blev prioriteret over opfyldelse af miljømålene. Det vil bero på en konkret vurdering, hvorvidt et konkret miljømål kan fraviges, såfremt det vurderes, at en indvindingstilladelse vil hindre opfyldelse af det fastlagte mål, jf. herved § 8 i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

Endvidere er retningslinjerne 40-41 og den statslige udmelding herom ikke videreført i regi af vandplanlægningen. Derimod videreføres retningslinjerne 40-41 i bekendtgørelse om krav til kommunalbestyrelsens planlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande uden for disse. Desuden har Miljøstyrelsen udarbejdet en "Vejledning om kommunernes fysiske planlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger", der erstatter den tidligere statslige udmelding til vandplanernes retningslinjer.

Med hensyn til retningslinjerne 42 og 43 videreføres disse ikke, da tilsvarende beskyttelse findes i anden lovgivning.

5. Forpligtelse for myndigheder til at gennemføre indsatser

Kapitlet retter sig mod bekendtgørelsens §§ 4 og 5:

§ 4. Miljøstyrelsen skal gennemføre de foranstaltninger, der inden for styrelsens ressort er fastlagt i bilag 1-4, jf. dog stk. 3 og 4 og §§ 6 og 7. Foranstaltningerne skal efter lovens § 19, stk. 3, være operationelle senest 3 år efter, at de er fastlagt, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Foranstaltninger til begrænsning af forurening fra punktkilder, som skulle være gennemført i henhold til vandplanen for planperioden 2009-2015, skal gennemføres senest den 30. oktober 2016.

Stk. 3. Miljøstyrelsen kan med henblik på opfyldelse af de fastlagte miljømål, jf. bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, gennemføre andre foranstaltninger end dem, der er fastlagt i bilag 1-4, hvis disse andre foranstaltninger er dokumenterbart lige så miljø- og omkostningseffektive som de fastlagte foranstaltninger.

Stk. 4. Miljøstyrelsen kan gennemføre andre foranstaltninger end dem, der er fastlagt i bilag 1-4, eller undlade at gennemføre sådanne fastlagte foranstaltninger, hvis styrelsen vurderer, at behovet for foranstaltninger viser sig at være anderledes end forudsat ved fastlæggelsen af foranstaltningerne.

Stk. 5. Miljø- og fødevarerministeren foretager ved lejlighed de fornødne korrektioner af indsatsprogrammet, som beslutninger efter stk. 3 og 4 måtte give anledning til.

§ 5. Kommunalbestyrelsen skal inden for kommunens geografiske område gennemføre de foranstaltninger, der inden for kommunernes ressort er fastlagt i bilag 1-4, jf. dog stk. 3 og 4 og §§ 6 og 7. Foranstaltningerne skal efter lovens § 19, stk. 3, være operationelle senest 3 år efter, at de er fastlagt, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Foranstaltninger til begrænsning af forurening fra punktkilder, som skulle være gennemført i henhold til vandplanen for planperioden 2009-2015, skal være gennemført senest den 30. oktober 2016.

Stk. 3. Miljøstyrelsen kan med henblik på opfyldelse af de fastlagte miljømål, jf. bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, på anmodning fra en kommunalbestyrelse og efter en konkret vurdering, herunder af muligheden for finansiering, træffe afgørelse om, at kommunen kan gennemføre andre foranstaltninger end dem, der er fastlagt i bilag 1-4, hvis disse andre foranstaltninger er dokumenterbart lige så miljø- og omkostningseffektive som de fastlagte foranstaltninger.

Stk. 4. Miljøstyrelsen kan på anmodning fra en kommunalbestyrelse og efter en konkret vurdering træffe afgørelse om, at kommunen kan gennemføre andre foranstaltninger end dem, der er fastlagt i bilag 1-4, eller undlade at gennemføre sådanne fastlagte foranstaltninger, hvis styrelsen vurderer, at behovet for foranstaltninger er anderledes end forudsat ved fastlæggelsen af foranstaltningerne.

Stk. 5. Miljø- og fødevarerministeren foretager ved lejlighed de fornødne korrektioner af indsatsprogrammet, som afgørelser efter stk. 3 og 4 måtte give anledning til.

5.1 Miljøstyrelsens forpligtelse til at gennemføre foranstaltninger

Bekendtgørelsens § 4 fastlægger overordnet, hvilke konkrete foranstaltninger Miljøstyrelsen skal gennemføre inden for styrelsens ressort.

Foranstaltningerne skal være "operationelle" senest tre år efter, at de er fastlagt. Det betyder ikke nødvendigvis, at alle indsatser skal være igangsat eller gennemført tre år efter, at de er fastlagt. Foranstaltningerne skal dog være klar til at kunne igangsættes. Det præcise tidspunkt for igangsættelsen vil bl.a. afhænge af karakteren af den konkrete foranstaltning og den konkrete fastlagte frist for målopfyldelse for det/de aktuelle vandområder, som foranstaltningen vedrører. Det afgørende er overordnet, at målene nås som planlagt, og indsatsprogrammets foranstaltninger skal igangsættes og gennemføres, så dette kan ske. Det vil i praksis bero på en konkret vurdering, hvornår og hvordan foranstaltninger gennemføres, herunder ved inddragelse af eventuelle særlige lokale forhold eller særlige konkrete omstændigheder.

Konkrete foranstaltninger til begrænsning af forurening fra punktkilder, som skulle være gennemført i henhold til de statslige vandplaner for planperioden 2009-2015, skal dog gennemføres senest den 30. oktober 2016, da foranstaltningernes forudsatte forbedrende effekt er inddraget som en forudsætning for planlægningen for perioden 2015-2021.

For at sikre et fagligt retvisende og omkostningseffektivt administrationsgrundlag for planlægningen fastsættes det i bestemmelsens stk. 3, at Miljøstyrelsen kan gennemføre andre foranstaltninger end dem, der er fastlagt i bilag 1-4, hvis disse andre foranstaltninger er dokumenterbart lige så miljø- og omkostningseffektive som de fastlagte foranstaltninger.

Det vil bero på en konkret vurdering, om der er grundlag for at udskifte en fastlagt foranstaltning med et bestemt virkemiddel til en foranstaltning med et andet virkemiddel, jf. § 4, stk. 3. Det forudsættes, at der foreligger dokumentation for miljøeffekt og omkostninger ved den foranstaltning, som ønskes gennemført i stedet for den i bekendtgørelsen fastlagte, og at det vurderes, at den pågældende foranstaltning har samme miljøeffekt for det konkrete vandområde som den i bekendtgørelsen fastlagte, ligesom foranstaltningen vurderes at være lige så omkostningseffektiv.

Det fremgår yderligere i stk. 4, at Miljøstyrelsen kan gennemføre andre foranstaltninger end dem, der er fastlagt i bilag 1-4, eller undlade at gennemføre sådanne fastlagte foranstaltninger, hvis styrelsen vurderer, at behovet for foranstaltninger viser sig at være anderledes end forudsat ved fastlæggelsen af foranstaltningerne.

Det vil bero på en konkret vurdering, om der efter § 4, stk. 4, er grundlag for at fravige de fastlagte foranstaltninger i bilag 1-4, herunder omfanget af den nødvendige fravigelse. Det afgørende er, at en eventuel fravigelse er begrundet ud fra oplysninger om vandforekomsternes karakteristika, belastninger og indsatsbehov eller andre omstændigheder, som eventuelt måtte vise sig ikke at være som forudsat ved fastlæggelsen af foranstaltningerne. Et eksempel kan være, at det viser sig, at en vandforekomst, for hvilken der i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer er fastlagt en konkret foranstaltning, har god tilstand, og at der således ikke er behov for at gennemføre den pågældende foranstaltning, hvorfor der er grundlag for at fravige forpligtelsen til at gennemføre denne.

Det følger endelig af bestemmelsen, at miljø- og fødevarerministeren ved lejlighed foretager de fornødne korrektioner af indsatsprogrammet, som beslutninger efter stk. 3 og 4 måtte give anledning til.

5.2 Kommunernes forpligtelse til at gennemføre foranstaltninger

Bekendtgørelsens § 5 fastlægger overordnet, hvilke konkrete foranstaltninger kommunerne skal gennemføre inden for deres ressort. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til § 4, der overordnet fastlægger, hvilke konkrete foranstaltninger Miljøstyrelsen skal gennemføre inden for deres ressort.

Foranstaltningerne skal være "operationelle" senest tre år efter, at de er fastlagt. Det betyder ikke nødvendigvis, at alle indsatser skal være igangsat eller gennemført tre år efter, de er fastlagt. Foranstaltningerne skal dog være klar til at kunne igangsættes. Det præcise tidspunkt for igangsættelsen vil bl.a. afhænge af karakteren af den konkrete foranstaltning og den konkrete fastlagte frist for målopfyldelse for det/de aktuelle vandområder, som foranstaltningen vedrører. Det afgørende er overordnet, at målene nås som planlagt, og indsatsprogrammets foranstaltninger skal igangsættes og gennemføres, så dette kan ske. Det vil i praksis bero på en konkret vurdering, hvornår og hvordan foranstaltninger gennemføres, herunder ved inddragelse af eventuelle særlige lokale forhold eller særlige konkrete omstændigheder.

Konkrete foranstaltninger til begrænsning af forurening fra punktkilder, som skulle være gennemført i henhold til de statslige vandplaner for planperioden 2009-2015, skal dog gennemføres senest den 30. oktober 2016, da foranstaltningernes forudsatte forbedrende effekt er inddraget som en forudsætning for planlægningen for perioden 2015-2021.

For at sikre et fagligt retvisende og omkostningseffektivt administrationsgrundlag for planlægningen fastsættes det i bestemmelsens stk. 3, at Miljøstyrelsen på anmodning fra en kommunalbestyrelse og efter en konkret vurdering, herunder af muligheden for finansiering, kan træffe afgørelse om, at kommunen kan gennemføre andre foranstaltninger end dem, der er fastlagt i bilag 1-4, hvis disse andre foranstaltninger er dokumenterbart lige så miljø- og omkostningseffektive som de fastlagte foranstaltninger.

Såfremt kommunen ønsker at udskifte et virkemiddel, skal kommunen således rette henvendelse til Miljøstyrelsen, der efter konkret vurdering træffer afgørelse herom.

Det vil bero på en konkret vurdering, om der er grundlag for at udskifte en fastlagt foranstaltning med et bestemt virkemiddel til en foranstaltning med et andet virkemiddel, jf. § 4, stk. 3. Det forudsættes, at der foreligger dokumentation for miljøeffekt og omkostninger ved den foranstaltning, som ønskes gennemført i stedet for den i bekendtgørelsen fastlagte, og at det vurderes, at den pågældende foranstaltning har samme miljøeffekt for det konkrete vandområde som den i bekendtgørelsen fastlagte, ligesom foranstaltningen vurderes at være lige så omkostningseffektiv.

Det fremgår yderligere i stk. 4, at Miljøstyrelsen på anmodning fra en kommunalbestyrelse og efter en konkret vurdering kan træffe afgørelse om, at kommunen kan gennemføre andre foranstaltninger end dem, der er fastlagt i bilag 1-4, eller undlade at gennemføre sådanne fastlagte foranstaltninger, hvis styrelsen vurderer, at behovet for foranstaltninger er anderledes end forudsat ved fastlæggelsen af foranstaltningerne.

Såfremt kommunen ønsker at fravige indsatsprogrammet efter § 4, stk. 4, skal kommunen således rette henvendelse til Miljøstyrelsen, der efter konkret vurdering træffer afgørelse herom.

Det vil bero på en konkret vurdering, om der efter § 4, stk. 4, er grundlag for at fravige fra de fastlagte foranstaltninger i bilag 1-4, herunder omfanget af fravigelsen. Det afgørende er, at en eventuel ændring er begrundet ud fra oplysninger om vandforekomsternes karakteristika,

belastninger og indsatsbehov eller andre omstændigheder, som eventuelt måtte vise sig ikke at være som forudsat ved fastlæggelsen af foranstaltningerne. Et eksempel kan være, at det viser sig, at en vandforekomst, for hvilken der i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer er fastlagt en konkret foranstaltning, har god tilstand, og at der således ikke er behov for at gennemføre den pågældende foranstaltning, hvorfor der er grundlag for at fravige forpligtelsen til at gennemføre denne.

Ved henvendelse til Miljøstyrelsen er det nødvendigt, at grundlaget for en anmodning efter stk. 3 eller 4 så vidt muligt er udtømmende dokumenteret. Henvendelsen bedes stilet til vandprojekter@MST.dk.

Det følger endelig af bestemmelsen, at miljø- og fødevareministeren ved lejlighed foretager de fornødne korrektioner af indsatsprogrammet, som beslutninger efter stk. 3 og 4 måtte give anledning til.

6. Tilskud til at gennemføre indsatser

Kapitlet retter sig mod bekendtgørelsens § 6:

§ 6. Myndigheder kan til gennemførelse af omkostningseffektive foranstaltninger fastlagt i bilag 1-4 ansøge om tilskud fra staten efter gældende regler herom.

Stk. 2. Hvis kommunalbestyrelsen ikke kan opnå tilsagn om tilskud til at gennemføre en restaurering af en vandløbsforekomst eller en sø med henblik på målopfyldelse for det pågældende overfladevandområde, fordi restaureringen vurderes ikke at have den nødvendige forbedrende effekt for det pågældende overfladevandområde, eller fordi de økonomiske omkostninger forbundet med restaureringen vurderes ikke at stå i rimeligt forhold til dens effekt, og restaureringen vurderes ikke at kunne gennemføres på en mere omkostningseffektiv måde, kan kommunalbestyrelsen undlade at gennemføre restaureringen. Det samme gælder, hvis indsatsen er videreført fra planperioden 2009-2015 til planperioden 2015-2021, og kommunalbestyrelsen af de nævnte grunde ikke i planperioden 2009-2015 har kunnet opnå tilsagn om tilskud.

Stk. 3. Hvis kommunalbestyrelsen i overensstemmelse med stk. 2 undlader at gennemføre en restaurering, kan Miljøstyrelsen efter en konkret vurdering træffe afgørelse om, at kommunalbestyrelsen i det konkrete tilfælde skal gennemføre andre foranstaltninger i planperioden 2015-2021 med henblik på at opfylde miljømålet for det berørte overfladevandområde.

Stk. 4. Miljø- og fødevarerministeren foretager ved lejlighed de fornødne korrektioner af indsatsprogrammet, som en beslutning efter stk. 2 og en afgørelse efter stk. 3 måtte give anledning til.

Myndigheder kan søge om tilskud fra staten til at gennemføre omkostningseffektive foranstaltninger, som er fastlagt i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, efter de til enhver tid gældende regler herom.

Reglerne er fastsat i nedenstående bekendtgørelser:

- For vandløbsrestaurering: Bekendtgørelse om tilskud til kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering og bekendtgørelse om kriterier for vurdering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering. Der er til begge bekendtgørelser udarbejdet vejledninger, som kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside.
- For kvælstof- og fosforvådområder: Bekendtgørelse om kriterier for vurdering af kommunale kvælstof- og fosforvådområdeprojekter og bekendtgørelse om tilskud til kommunale kvælstof- og fosforvådområdeprojekter.
- For lavbundsprojekter: Bekendtgørelse om kriterier m.v. for naturprojekter på kulstofrige lavbundsjørde (revideres til 2017).
- For privat skovrejsning: Bekendtgørelse om tilskud til privat skovrejsning.

For minivådområder er bekendtgørelse for tilskudsordningen under udarbejdelse, og for sørestaurering samt opkøbsordning er nye vejledninger ligeledes under udarbejdelse. Disse vil være tilgængelige på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Der henvises til Miljøstyrelsens hjemmeside www.MST.dk under nye vandprojekter for yderligere oplysninger om tilskudsordninger og ansøgningsrunder samt til denne vejlednings afsnit 4.2.1 og 4.2.2 om konkrete indsatser for vandløb og søer. Næste ansøgningsrunde åbner den 1. marts 2017.

Hvis en kommune ikke kan opnå tilsagn om tilskud til gennemførelse af en indsats om restaurering af en sø eller et vandløb, fordi indsatsen vurderes ikke at have den nødvendige forbedrende effekt, eller fordi de økonomiske omkostninger forbundet med indsatsen i vandområdet vurderes ikke at stå i rimeligt forhold til effekten, og indsatsen vurderes ikke at kunne gennemføres på en mere omkostningseffektiv måde, er kommunen ikke forpligtet til at gennemføre indsatsen.

Hvis kommunen i så fald undlader at gennemføre indsatsen, kan Miljøstyrelsen efter konkret vurdering træffe afgørelse om, at der i det konkrete tilfælde skal gennemføres andre indsatser i planperioden 2015-2021 med henblik på at opfylde miljømålet for det berørte vandområde. Det samme gælder for indsatser, som er videreført fra planperioden 2009-2015.

7. Særlige aktiviteter, der kan føre til, at foranstaltninger ikke skal gennemføres som planlagt

Kapitlet retter sig mod bekendtgørelsens § 7:

§ 7. Miljø- og fødevarerministeren kan tillade, at Miljøstyrelsen undlader at gennemføre foranstaltninger, der er fastlagt i bilag 1-4, hvis manglende opnåelse af god grundvandstilstand, god økologisk tilstand eller, hvor det er relevant, godt økologisk potentiale eller manglende forebyggelse af forringelse af et overfladevandområdes eller en grundvandsforekomsts tilstand skyldes ændringer af overfladevandområdets fysiske karakteristika eller forandringer i grundvandsforekomstens niveau, eller manglende forebyggelse af et overfladevandområdes forringelse fra høj tilstand til god tilstand skyldes ny bæredygtig menneskelig udviklingsaktivitet.

Stk. 2. Følgende betingelser skal tillige være opfyldt, for at ministeren kan meddele tilladelse til at undlade at gennemføre fastlagte foranstaltninger:

- 1) Ministeren tager alle praktisk gennemførlige skridt for at mindske den skadelige indvirkning på overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand.
- 2) Undladelsen er begrundet i væsentlige samfundsinteresser, eller nyttevirkningerne for miljøet og samfundet ved at nå de fastlagte miljømål, jf. bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, er mindre end de nyttevirkninger for befolkningens sundhed, opretholdelse af menneskers sikkerhed og en bæredygtig udvikling, der følger af at undlade at gennemføre de fastlagte foranstaltninger.
- 3) De nyttige mål, der tilgodeses ved at undlade at gennemføre fastlagte foranstaltninger, kan på grund af tekniske vanskeligheder eller uforholdsmæssigt store omkostninger ikke tilgodeses på anden måde, som miljømæssigt er en væsentligt bedre løsning.

Stk. 3. Ministeren kan på anmodning fra en kommunalbestyrelse og efter en konkret vurdering træffe afgørelse om, at kommunalbestyrelsen kan undlade at gennemføre de foranstaltninger, der er fastlagt i bilag 1-4, hvis de i stk. 1 og 2 nævnte omstændigheder og betingelser er til stede.

Stk. 4. Ministeren foretager ved lejlighed de fornødne korrektioner af indsatsprogrammet, som en afgørelse efter stk. 1 og 3 måtte give anledning til.

§ 7 fastlægger betingelserne for, hvornår udgangspunktet om ikke at forhindre vandforekomster i at nå god tilstand og om at beskytte og forbedre vandforekomsternes tilstand kan fraviges i tilfælde, hvor der er tale om, at nye aktiviteter påvirker vandforekomsten, jf. lov om vandplanlægning § 13. Bestemmelsen har sammenhæng til § 4 i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, som fastlægger betingelserne for, hvornår fastlagte konkrete miljømål kan fraviges i tilfælde af nye aktiviteter, der påvirker vandforekomster.

Det følger således af bestemmelsens stk. 1, at miljø- og fødevarerministeren kan tillade, at Miljøstyrelsen undlader at gennemføre foranstaltninger, der er fastlagt i bilag 1-4, hvis manglende opnåelse af god grundvandstilstand, god økologisk tilstand eller, hvor det er relevant, godt økologisk potentiale eller manglende forebyggelse af forringelse af et overfladevandom-

rådes eller en grundvandsforekomsts tilstand, skyldes ændringer af overfladevandområdets fysiske karakteristika eller forandringer i grundvandsforekomstens niveau, eller manglende forebyggelse af et overfladevandområdes forringelse fra høj tilstand til god tilstand skyldes ny bæredygtig menneskelig udviklingsaktivitet.

Bestemmelsen finder derved primært anvendelse ved ændringer af overfladevandområdets fysiske karakteristika eller ændringer i grundvandsforekomstens niveau, der vil forhindre målopfyldelse eller forringe aktuel tilstand. Dvs. at fravigelsen fra forpligtelsen skal skyldes fysiske ændringer af vandforekomsterne (ændringer af overfladevandområdets hydromorfologi eller ændringer i grundvandsforekomstens niveau).

Ved manglende forebyggelse af et overfladevandområdes forringelse fra høj til god tilstand som følge af nye bæredygtige udviklingsaktiviteter, vil der efter omstændighederne kunne fraviges fra forpligtelsen ved fx. fysisk påvirkning (hydromorfologiske påvirkninger) og/eller fysisk-kemisk påvirkning af et overfladevandområde.

Nye bæredygtige udviklingsaktiviteter er ikke et klart defineret begreb i vandrammedirektivet, og det vil navnlig bero på en konkret vurdering af politisk karakter om aktiviteter, som ønskes realiseret, er "bæredygtige udviklingsaktiviteter" i vandrammedirektivets forstand.

I bestemmelsens stk. 2 er angivet de betingelser, der skal iagttages ved anvendelse af muligheden for at fravige forpligtelsen til at sikre god tilstand og forebygge forringelse. Det følger heraf, at ministeren skal tage alle praktisk gennemførlige skridt for at mindske den skadelige indvirkning på overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand. Undladelsen skal være begrundet i væsentlige samfundsinteresser, eller nyttevirkningerne for miljøet og samfundet ved at nå de fastlagte miljømål, jf. bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, skal være mindre end de nyttevirkninger for befolkningens sundhed, opretholdelse af menneskers sikkerhed og en bæredygtig udvikling, der følger af at undlade at gennemføre de fastlagte foranstaltninger. De nyttige mål, der tilgodeses ved at undlade at gennemføre fastlagte foranstaltninger, skal på grund af tekniske vanskeligheder eller uforholdsmæssigt store omkostninger ikke kunne tilgodeses på anden måde, som miljømæssigt er en væsentligt bedre løsning.

Det følger af stk. 3, at ministeren på anmodning fra en kommunalbestyrelse og efter en konkret vurdering kan træffe afgørelse om, at kommunalbestyrelsen kan undlade at gennemføre de foranstaltninger, der er fastlagt i bilag 1-4, hvis de i stk. 1 og 2 nævnte omstændigheder og betingelser er til stede.

Det vil bero på en konkret vurdering, om der er grundlag for at fravige de fastlagte foranstaltninger i bilag 1-4, herunder omfanget af fravigelsen.

Ved anmodning efter stk. 3 er det nødvendigt, at grundlaget for anmodningen, jf. stk. 1 og 2, så vidt muligt er udtømmende dokumenteret.

Det nærmere omfang af omstændighederne og betingelserne nævnt i stk. 1 og 2 er omhandlet i CIS-vejledning nr. 20 til vandrammedirektivet om undtagelser til miljømålene.

Det følger endelig af stk. 4, at miljø- og fødevarerministeren ved lejlighed foretager de fornødne korrektioner af indsatsprogrammet, som beslutninger efter stk. 1 og 3 måtte give anledning til.

8. Rammen for myndigheders administration af lovgivning

Kapitlet retter sig mod bekendtgørelsens § 8:

§ 8. Statslige myndigheder, regionsrådet og kommunalbestyrelsen skal ved administration af lovgivningen i øvrigt forebygge forringelse af tilstanden for overfladevandområder og grundvandsforekomster og sikre, at opfyldelse af de miljømål, der er fastlagt i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, ikke forhindres.

Stk. 2. Myndigheden kan kun træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdet eller grundvandsforekomstens tilstand.

Stk. 3. Myndigheden kan kun træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet ikke er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdet eller grundvandsforekomstens tilstand, og ikke hindrer opfyldelse af det fastlagte miljømål, herunder gennem de i indsatsprogrammet fastlagte foranstaltninger. Ved vurdering af, om afgørelsen vil hindre opfyldelse af det fastlagte miljømål, skal det tages i betragtning, om påvirkningen neutraliseres senere i planperioden.

Stk. 4. Hvis myndigheden vurderer, at der ikke kan meddeles tilladelse til udledning af kvælstof eller fosfor i henhold til stk. 3, kan myndigheden indbringe sagen for miljø- og fødevarerministeren. Ministeren kan i særlige tilfælde og efter en konkret vurdering tillade, at myndigheden meddeler tilladelse til den pågældende udledning.

Stk. 5. I vurderingen af, om der kan træffes afgørelse efter stk. 2-4, skal omfanget af påvirkning af overfladevandområdet eller grundvandsforekomsten, herunder i forhold til den samlede påvirkning, tages i betragtning.

Stk. 6. I vurderingen af, om der kan træffes afgørelse efter stk. 2-4, inddrages for overfladevandområder de normgivende definitioner af kvalitetsklasser for økologisk tilstand og økologisk potentiale, jf. bilag 1 til bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand, og miljøkvalitetskrav, jf. bilag 2, del B, til samme bekendtgørelse. Desuden inddrages anvisningerne for vurdering af overvågningsresultater og værdier for grænser mellem kvalitetsklasser for overfladevandområder, jf. bilag 3 til bekendtgørelse om overvågning af overfladevandets, grundvandets og beskyttede områders tilstand og om naturovervågning af internationale naturbeskyttelsesområder.

Stk. 7. I vurderingen af, om der kan træffes afgørelse efter stk. 2-4, inddrages for grundvandsforekomster definitionerne for god kvantitativ tilstand og god kemisk tilstand, jf. bilag 3 til bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand. Desuden inddrages anvisningerne for vurdering af overvågningsresultater, jf. bilag 3 til bekendtgørelse om overvågning af overfladevandets, grundvandets og beskyttede områders tilstand og om naturovervågning af internationale naturbeskyttelsesområder, og tærskelværdier for grundvandsforekomster, jf. bilag 4 til samme bekendtgørelse.

8.1 Generelt om bestemmelsen

§ 8 fastsætter den overordnede ramme for, at myndigheder ved administration af lovgivningen inden for deres respektive ressort ikke forringer vandforekomsters tilstand eller forhindrer opfyldelse af de konkret fastlagte miljømål.

Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til nogle af de bindende elementer i de retningslinjer for myndigheders administration af sektorlovgivningen, der var indeholdt i kapitel 1.4 i de tidligere gældende, statslige vandplaner for perioden 2009-2015, navnlig retningslinje 1 til 5 og i øvrigt overordnet udtrykt ved den dagældende miljømålslovs § 3, stk. 2.

Det fremgår overordnet af stk. 1, at statslige myndigheder, regionsrådet og kommunalbestyrelsen ved administration af lovgivningen skal forebygge forringelse af tilstanden for overfladevandområder og grundvandsforekomster og sikre, at opfyldelse af de miljømål, der er fastlagt i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, ikke forhindres. Der følger ikke af bestemmelsen en egentlig handlepligt for myndighederne.

Forpligtelsen til som led i administrationen af lovgivningen at forebygge forringelse samt ikke at hindre opnåelse af målet om god tilstand gælder for *vandforekomster*, dvs. afgrænsede og karakteriserede overfladevandområder eller grundvandsforekomster med et konkret fastlagt miljømål, jf. lov om vandplanlægning, § 2, stk. 1, nr. 10-12. Ved påvirkninger af andet overfladevand eller grundvand vil forpligtelsen derfor bestå i, at påvirkninger af dette vand ikke må medføre forringelser af tilstanden for de afgrænsede og karakteriserede vandforekomster med et konkret fastlagt miljømål eller forhindre, at de fastlagte mål nås. Identifikation og beskyttelse af vand, der er vurderet ikke at udgøre vandforekomster, er omhandlet i CIS-vejledning nr. 2 til vandrammedirektivet om identifikation af vandforekomster.

§ 8 omfatter alle former for påvirkning, der kan have indvirkning på vandforekomster, dvs. påvirkning af vandforekomsters kemiske og fysisk-kemiske forhold, herunder bl.a. næringsstoffer (kvælstof og fosfor), miljøfarlige stoffer, termisk påvirkning (kølevand) mv., samtpåvirkning af vandforekomsters hydromorfologiske forhold, herunder bl.a. påvirkning af bund og bredforhold, kontinuitet, vandstrømning og dybde.

Med hensyn til landbrugets anvendelse af gødning (kvælstof og fosfor) er denne med vedtagelsen af en ændret husdyrlov mv. (Bekendtgørelse nr. 211 af 28/02/2017 af lov om ændring af lov om husdyrbrug og lov om miljøbeskyttelse) med virkning fra 1. august 2017 omfattet af generelle regler, herunder husdyrgødningsbekendtgørelsen. Det betyder, at anvendelsen af husdyrgødning og anden gødning fremover ikke længere er reguleret i godkendelser og tilladelser og derfor ikke vurderes konkret i forhold til § 8.

Det bemærkes videre, at der i Fødevarer- og landbrugspakken fra december 2015 mellem regeringen og Dansk Folkeparti er indgået aftale om indførelse af en kvælstofvotestyring for akvakulturerhvervet med virkning fra 2018. Indtil nærmere lovgivning herom måtte blive vedtaget gælder § 8 i forhold til afgørelser vedrørende havbrug og dambrug ligesom for afgørelser vedrørende øvrige erhverv.

Ved "*afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning*" i § 8, stk. 2 og 3, skal forstås nye tilladelser og miljøgodkendelser, der direkte eller indirekte kan medføre en påvirkning af et overfladeområde eller en grundvandsforekomst. Ved indirekte påvirkninger forstås påvirkninger, der ikke sker direkte til en vandforekomst, men f.eks. via påvirkning af sammenhængende eller tilstødende vandforekomster eller i kumulation med andre påvirkninger. En indirekte påvirkning kan også ske ved atmosfærisk deposition, f.eks. af kvælstof eller tungmetaller. Revurdering af miljøgodkendelser og udledningstilladelser, som på uændrede eller skærpede vilkår viderefører virksomhedens hidtidige ret til at udlede næringsstoffer eller miljøfarlige forurenede stoffer til vandforekomster, anses ikke for at udgøre en afgørelse om-

fattet af § 8, stk. 2 og 3. Dette svarer til praksis i forbindelse med de tidligere gældende vandplaner 2009-2015, jf. disse planers retningslinje nr. 4.

8.1.1 Forringelse af tilstanden

Spørgsmålet om, hvornår der foreligger en "forringelse" af tilstanden for et overfladevandområde, jf. § 8, stk. 1, har været forelagt EU-Domstolen i sag C-461/13 (Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland eV mod Bundesrepublik Deutschland). I afgørelsen (præjudiciel forelæggelse) fastslår EU-Domstolen bl.a., at der foreligger en forringelse af tilstanden for et overfladevandområde, når mindst et af kvalitetselementerne som omhandlet i vandrammedirektivets bilag V falder et niveau, selv om denne forringelse ikke fører til, at hele overfladevandområdet rykker en klasse ned. Hvis det pågældende kvalitetselement som omhandlet i bilag 5 til vandrammedirektivet allerede befinder sig i den laveste klasse, udgør enhver forringelse af dette element en "forringelse af tilstanden" for overfladevandområdet.

Vandrammedirektivets bilag 5 er gennemført i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 833 om fastsættelse af miljømål for vandløb, søer, kystvande og overgangsvande og grundvand.

Afgørelsen i sag C-461/13 omhandler overfladevand og god økologisk tilstand og kan ikke direkte overføres til forringelse af overfladevand for så vidt angår kemisk tilstand eller forringelse af grundvandsforekomsters tilstand, hvor der gælder andre regler for tilstandsvurdering. Blandt andet gælder der andre kvalitetsparametre, og der er kun to tilstandsklasser for overfladevands tilstand i forhold til kemi (god/ikke god tilstand), ligesom der kun gælder to tilstandsklasser for grundvandsforekomster (god/ringe tilstand). Det må dog umiddelbart forventes, at EU-Domstolen ved en prøvelse vil fastlægge lignende beskyttelsesniveau i forhold hertil.

Det lægges på den baggrund til grund, at der vil foreligge en forringelse af overfladevand for så vidt angår kemisk tilstand/forringelse af grundvandsforekomsters tilstand, hvis der sker en direkte eller indirekte påvirkning, der vurderes at ville medføre et fald fra god til ikke god/ringe tilstand, eller, for forekomster i ikke god/ringe tilstand, en yderligere signifikant negativ påvirkning af det eller de parametre, der er årsag til, at forekomsten ikke er i god/er i ringe tilstand.

8.1.2 Hindringer for opfyldelse af miljømålet

Der foreligger en hindring af opfyldelse af miljømålene, jf. § 8, stk. 1, hvis myndigheder ved deres administration af lovgivningen, herunder ved meddelelser af nye tilladelser, der medfører en yderligere belastning af vandområdet, medvirker til at de fastlagte miljømål, som er forudsat opnået i anden (2015-2021) eller tredje planperiode (2021-2027) ikke nås inden for fristen, jf. herved bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster. Dette omfatter for eksempel, at indsatsprogrammets foranstaltninger for anden planperiode forhindres i at få de planlagte forbedrende effekter for vandforekomster, således at forekomsterne ved en planperiodes udløb har en ringere tilstand eller et højere belastningsniveau end forudsat ved planperiodens start.

8.1.3 Vandområdets tilstand

I de vurderinger, der skal foretages efter § 8, må inddrages tilstanden henholdsvis belastningen af de berørte vandområder.

Vandområdeplanernes tilstandsvurderinger baserer sig typisk på data for en årrække. For vandområdeplanerne 2015-2021 gælder, at data for alle overfladevandområder som ud-

gangspunkt vedrører perioden 2007/2008-2012 eventuelt suppleret med data for 2013. Tilstanden er i vandområdeplanerne som udgangspunkt beregnet som et flerårigt gennemsnit med henblik på at sikre størst mulig robusthed i tid og rum. Der sker som udgangspunkt ingen løbende opdatering. Tilstandsvurderingerne forventes opdateret i forbindelse med vandplanlægningen for 2021-2027 (tredje planperiode). Ligeledes er belastningsopgørelserne for fosfor og kvælstof for henholdsvis søer og kystvande baseret på et flerårigt gennemsnit med henblik på at sikre størst mulig robusthed i tid og rum. Det er belastningsopgørelserne og opgørelserne vedr. målbelastning, som anvendes til at fastlægge indsatsbehov for fosfor og kvælstof i hhv. søer og kystvande. Data anvendt til tilstandsvurderinger og belastningsopgørelser er tilvejebragt i henhold til *Retningslinjer for udarbejdelse af vandområdeplaner 2015-2021. Intern arbejdsinstruks (2016)*, der indeholder henvisninger til relevante bekendtgørelser om overvågning, analysemetoder mv.

Ved vurdering af vandområdets aktuelle tilstand, jf. § 8, kan der tages udgangspunkt i de tilstandsvurderinger og belastningsopgørelser, der foreligger i vandområdeplanerne. Endvidere vil nyere data fra blandt andet det nationale overvågningsprogram (NOVANA) – sammen med tilstandsvurderinger og belastningsopgørelser i vandområdeplanerne – kunne indgå i en samlet vurdering af vandområdets aktuelle tilstand, særligt hvis der er forløbet flere år efter vandområdeplanernes offentliggørelse.

Særligt med hensyn til vurdering af aktuel kemisk tilstand for overfladevand, se nedenfor under afsnit 8.3.2.

Om grundlaget for tilstandsvurderinger af overfladevandområder og grundvand kan der i øvrigt henvises til Vandområdeplanerne for 2015-2021.

8.2 Miljømålet er opfyldt

Det bestemmes i § 8, stk. 2, at myndigheder kun kan træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor *miljømålet er opfyldt*, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand.

§ 8, stk. 2, regulerer det eventuelle råderum for påvirkning, der eksisterer, når vandforekomster har en tilstand, som svarer til det fastlagte miljømål. Der er således ikke noget til hinder for, at en myndighed for eksempel meddeler en tilladelse, som indebærer en vis påvirkning af en vandforekomst. Det afgørende er, at tilladelsen ikke indebærer, at et eller flere relevante kvalitetselementer herved falder en tilstandsklasse,

8.3 Miljømålet er ikke opfyldt

8.3.1 Generelt om grundlaget for vurderingen

I § 8, stk. 3 fastsættes, at myndigheder kun kan træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor *miljømålet ikke er opfyldt*, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand, og ikke hindrer opfyldelse af det fastlagte miljømål, herunder gennem de i indsatsprogrammet fastlagte foranstaltninger.

Ved vurdering af, om afgørelsen vil hindre opfyldelse af det fastlagte miljømål, skal det tages i betragtning, om påvirkningen neutraliseres (udlignes) senere i planperioden, og således ikke vil forhindre, at de fastlagte mål nås. Dette kan ske som en integreret del af et projekt f.eks. i form af specifikke kompenserende foranstaltninger eller af andre mere generelle forhold, som medvirker til nedbringelse af påvirkningen samlet set (fx generel regulering).

Ligesom det er tilfældet for vandforekomster, hvor miljømålet er opfyldt, jf. § 8, stk. 2, kan der således også være mulighed for øget påvirkning af vandforekomster uden målopfyldelse.

8.3.2 Miljøfarlige forurenende stoffer

Administration af godkendelser og tilladelser mv. i forhold til udledning af miljøfarlige forurenende stoffer (MFS) sker i henhold til den relevante lovgivning, jf. blandt andet bekendtgørelse om krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet. Det følger også heraf bl.a., at udledningen af forurenende stoffer skal begrænses ved hjælp af bedste tilgængelige teknik.

I tilknytning til bekendtgørelse om krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet gælder § 8 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

Der er ikke i forbindelse med vandplanlægningen for anden planperiode gennemført kvantitative beregninger af konkrete indsatsbehov for miljøfarlige forurenende stoffer i overfladevandområder, ligesom der ikke er fastlagt konkrete indsatser over for miljøfarlige forurenende stoffer. Der følger – ved siden af den øvrige generelle regulering på området – af § 9 dog en generel forpligtelse til at gennemføre kildeopsporing m.v., jf. afsnit 4.3.

Alle overfladevandområder, der ikke opfylder målet om god kemisk tilstand (EU prioriterede stoffer) og god økologisk tilstand (nationale stoffer) for MFS, forudsættes at opfylde målet med udgangen af anden planperiode (2015-2021), dvs. at der i vandområdeplanerne ikke er anvendt fristforlængelse for målopfyldelse vedr. MFS, jf. dog afsnit 4.3., hvor regionernes screening for jordforureninger omtales.

Hvorvidt der for disse vandområder kan træffes afgørelse, der medfører en tilførsel af MFS, beror på en helt konkret vurdering af påvirkningens betydelighed (signifikans) for vandområdets tilstand. Vurderes påvirkningen at være betydelig, kan der ikke gives tilladelse til påvirkningen. Vurderes påvirkningen at være ubetydelig, kan der som udgangspunkt gives tilladelse til påvirkningen. I den konkrete vurdering bør indgå en vurdering af stoffets mængde og koncentration, som sættes i forhold til øvrige tilførsler (kumulation), herunder fra punktkilder, diffus belastning og atmosfærisk deposition. Det vurderes, hvad der sker med stoffet i vandområdet, herunder dets transport (evt. til andre vandområder) og form (opløsning, binding, kemisk reaktion, sedimentation, ophobning, akkumulering, immobilisering, nedbrydning/omsætning mv.). Der kan inddrages oplysninger om den tidsmæssige udvikling af stoffets tilførsel og/eller forekomst i vandområdet, fx en faldende tendens i koncentrationer grundet indsatser/regulering, en vurdering af, om påvirkningen opvejes således, at påvirkningen ikke forringer tilstanden eller forhindrer, at miljømålet for vandområdet nås inden for den fastsatte frist. Det vurderes bl.a. på baggrund af ovenstående, om påvirkningen giver anledning til en forøgelse af koncentrationen i vand, sediment eller biota, herunder om den principielt vil kunne registres ved målinger. Det forudsættes, at aktiviteten, der medfører en påvirkning, bygger på anvendelse af bedste tilgængelige teknik. Der gøres desuden opmærksom på, at vurderingen af målopfyldelse for MFS sker på enkeltstoffer med miljøkvalitetskrav, hvorfor det er på stofniveau, den konkrete vurdering af påvirkningen gennemføres.

Blandingszoner kan efter omstændighederne udpeges omkring udledningpunkter, jf. nærmere bekendtgørelse om krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet. Inden for blandingszonen tillades det, at koncentrationen af et eller flere stoffer overskrider miljøkvalitetskravene. Blandingszonen må ikke indebære, at den øvrige del af overfladevandområdets tilstand påvirkes i et omfang, der fører til yderligere overskridelse af miljøkvalitetskravene i den øvrige del af vandområdet, eller at målet om god tilstand ikke nås inden for fristen som forudsat ved planlægningen.

Med hensyn til vandområder, der er i ukendt tilstand (grundet manglende overvågning), søges tilstanden for MFS belyst ved inddragelse af øvrige oplysninger, jf. nedenstående.

Vurdering af kemisk tilstand og økologisk tilstand for MFS

Vandområdernes kemiske tilstand (EU prioriterede stoffer) og økologiske tilstand (nationale stoffer) for MFS fremgår af vandområdeplanernes MiljøGIS, og det fremgår her konkret, hvilke stoffer der ikke overholder de fastlagte miljøkvalitetskrav. I forbindelse med en konkret vurdering efter § 8 konstateres det, om det/de konkrete stoffer, den aktuelle påvirkning omhandler, indgår i klassifikationen af ikke-god tilstand. Der inddrages eventuelle nyere overvågningsdata, og det vurderes, om disse overskrider relevante miljøkvalitetskrav. Selvom der ikke som sådan er tale om en opdatering af tilstandsklassifikationen i vandområdeplanerne, kan *Retningslinjer for udarbejdelse af vandområdeplaner 2015-2021, Intern arbejdsinstruks (2016)*, benyttes i en specifik opdateret vurdering for det/de konkrete stoffer til brug for administration efter § 8. Er tilstanden ukendt grundet manglende overvågningsdata for området eller manglende miljøkvalitetskrav, må myndigheden foretage en yderligere konkret vurdering under inddragelse af metoder og alternative vurderingskriterier, som den finder anvendelig. Det kan fx være oplysninger fra nationale overvågningsrapporter. Dette svarer til den eksisterende praksis for håndtering af afgørelser om tilladelser og godkendelser.

Der kan iøvrigt henvises til tabel 1 (side 51), der indeholder en skematisk oversigt over de forhold, som myndigheden bør iagttage i forbindelse med behandlingen af ansøgninger om tilladelse til udledning miljøfarlige forurenende stoffer.

8.3.3 Kvælstof og fosfor

I forbindelse med kvælstofindsatsen og fosforindsatsen af hensyn til henholdsvis kystvande og søer er der i regi af vandplanlægningen gennemført kvantitative beregninger af konkrete indsatsbehov baseret på modellering af belastningsforhold og målbelastninger for de enkelte vandområder. Disse to områder adskiller sig derfor fra andre indsatsområder i vandplanlægningen, hvorfor der også gælder særlige forhold for så vidt angår administration efter § 8 på disse to områder, jf. nedenfor.

Kvælstof og kystvande

Hvis der i forbindelse med fastlæggelsen af kvælstofindsatsen til et kystvandområde er opgjort et negativt indsatsbehov - dvs. baselinebelastning (2021) er lavere end den beregnede målbelastning - kan dette ses som en mulighed for en øget belastning/potentielt råderum.

Med hensyn til potentielt råderum skal der dog tages højde for, at vand og næringsstoffer i mange tilfælde udveksles mellem vandområder med forskellige indsatsbehov. Hvis belastningen i ét vandområde øges, kan det med andre ord have indflydelse på det tilstødende vandområde. Et potentielt råderum i et vandområde opstår således normalt først, når der opnås de forudsatte kvælstofreduktioner i oplandene til nærliggende vandområder.

Råderummet vil alene kunne anvendes, såfremt det sker under hensyntagen til, at målbelastningen ikke overskrides (også i andre vandområder), at det vurderes, at der ikke vil ske en tilstandsforringelse for et eller flere kvalitetselementer, samt at det ikke hindrer opfyldelse af det fastlagte miljømål ved udgangen af planperioden. I den forbindelse kan det være relevant at inddrage nyeste overvågningsdata med henblik på at understøtte vurderingen, særligt hvis der er forløbet flere år efter vandområdeplanernes offentliggørelse.

Vurdering af risiko for ændring af tilstandsklasse beror på en konkret vurdering i forhold til det kystvand, der påvirkes. Der kan være stor forskel på, hvordan vandområderne responderer afhængigt af vandområdernes karakter (størrelse, vandskifte mm), hvilken tilstandsklasse vandområderne ligger i, og hvor tæt de i dag er på et skift i tilstandsklasse mm. Der kan i den forbindelse henvises til rapporterne fra modeludviklingen i forbindelse med vandområdeplanerne for 2015-2021, særligt Notat fra DCE og DHI "Beregning af målbelastninger svarende til vandrammedirektivets fem tilstandsklasser".

Ud over disse tilfælde vil mulighederne for at øge kvælstofpåvirkningen af et kystvandområde omfattet af en indsats i indsatsprogrammet som udgangspunkt ikke være mulig uden kompenserende foranstaltninger, da indsatsprogrammet er sammensat således, at det netop skal sikre målopfyldelse i anden planperiode eller bidrage til at sikre målopfyldelse i tredje planperiode.

§ 8, stk. 3 indebærer således, at der ikke kan meddeles tilladelse til merudledning af kvælstof til kystvandområder i forhold til den faktiske udledning på tidspunktet for afgørelsen, når der ikke er målopfyldelse i området på grund af kvælstofbelastning, og der er opgjort et kvælstofreduktionsbehov, da vandområderne ved planperiodens udløb herved ville have en ringere tilstand eller et højere belastningsniveau end forudsat med fastlæggelsen af indsatsprogrammerne.

I disse tilfælde har myndigheden dog mulighed for at indbringe sagen for miljø- og fødevareministeren, der efter en konkret vurdering vil kunne tillade, at myndigheden meddeler tilladelse, jf. § 8, stk. 4, jf. nedenfor om denne bestemmelse.

Med hensyn til mertilførsel af fosfor til kystvande bemærkes, at der ikke er fastsat et reduktionsbehov for fosfor til kystvande. Merudledning af fosfor til kystvande kan imidlertid indebære en negativ påvirkning, som kan reducere effekten af kvælstof- og fosforindsatsen og dermed eventuelt forringe miljøtilstanden og/eller vanskeliggøre opfyldelsen af miljømålet. Det vil bero på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde, om der kan tillades en forøget fosforudledning til kystvande.

Fosfor og søer

Hvis der i forbindelse med fastlæggelsen af fosforindsatsen til en sø er opgjort et negativt indsatsbehov – dvs. baselinebelastning (2021) er lavere end den beregnede målbelastning – kan dette ses som en mulighed for en øget belastning/potentielt råderum. Råderummet vil alene kunne anvendes, såfremt det sker under hensyntagen til, at målbelastningen ikke overskrides, at det vurderes, at der ikke vil ske en tilstandsforringelse for et eller flere kvalitetselementer, samt at det ikke hindrer opfyldelse af det fastlagte miljømål ved udgangen af planperioden. I den forbindelse kan det være relevant at inddrage nyeste overvågningsdata med henblik på at understøtte vurderingen, særligt hvis der er forløbet flere år efter vandområdeplanernes offentliggørelse. For søer med ukendt tilstand eller for søer, hvor det ikke har været muligt at opgøre et indsatsbehov, bør der foreligge dokumentation for, at der er et råderum for den pågældende sø, og at det er muligt at opfylde de ovenfor nævnte kriterier for søer med kendt indsatsbehov.

Ud over disse tilfælde vil mulighederne for at øge fosforpåvirkningen af en sø omfattet af en indsats i indsatsprogrammet som udgangspunkt ikke være mulig uden kompenserende foranstaltninger, da indsatsprogrammet er sammensat således, at det netop skal sikre målopfyldelse i anden planperiode eller bidrage til at sikre målopfyldelse i tredje planperiode.

Myndigheden har dog mulighed for at indbringe sagen for miljø- og fødevareministeren, der efter en konkret vurdering vil kunne tillade, at myndigheden meddeler tilladelse, jf. § 8, stk. 4, jf. nedenfor om denne bestemmelse.

Særligt om dambrug

Særligt med hensyn til dambrug bemærkes, at hvor en ansøgning om godkendelse af etablering af et nyt dambrug eller udvidelse af et eksisterende dambrug er knyttet til et opkøb af et andet, allerede etableret dambrug, der nedlægges, vil det opkøbte dambrugs udledning kunne indgå i vurderingen af, om der samlet set vil ske en påvirkning af vandområder i strid med bekendtgørelsens § 8. Det er en forudsætning for at lade opkøbet indgå i vurderingen, at de to dambrug udleder til samme vandområde. Tilsvarende vil sammenlægning af eksisterende

dambrug inden for samme vandopland således i udgangspunktet kunne ske, såfremt tilførslen af næringsstoffer samlet set ikke øges, og der dermed ikke vil ske en forringelse af vandområdet.

Lukning af dambrug i forbindelse med statens opkøb udgør en selvstændig indsats i vandområdeplanerne, og den herved opnåede reduktion er indregnet i vurderingen af forventet målopfyldelse. Statens opkøb af dambrug vil således ikke kunne begrunde en merbelastning fra et andet dambrug gennem en videreførelse af fodertilladelsen.

8.3.4 Forelæggelse for miljø- og fødevareministeren (kvælstof og fosfor)

Hvis myndigheden vurderer, at der ikke kan meddeles tilladelse til udledning af kvælstof eller fosfor i henhold til § 8, stk. 3, kan myndigheden indbringe sagen for miljø- og fødevareministeren. Ministeren kan § 8, stk. 4, i særlige tilfælde og efter en konkret vurdering tillade, at myndigheden meddeler tilladelse til den pågældende udledning.

§ 8, stk. 4 omhandler tilladelser til øget påvirkning alene i form af merudledning af kvælstof og fosfor til vandområder, der ikke har målopfyldelse på grund af næringsstofbelastning, og hvor der er opgjort et næringsstoffreduktionsbehov. Dette er overvejende relevant for merudledning af kvælstof til kystvande eller fosfor til søer.

Bestemmelsen giver mulighed for, at myndigheden undtagelsesvist kan meddele tilladelse til mindre merudledninger efter indhentelse af en tilladelse hertil fra miljø- og fødevareministeren. Ved vurderingen af, om ministeren skal tillade, at afgørelsen (tilladelsen/godkendelsen) kan meddeles af den pågældende myndighed, kan bl.a. inddrages de konkrete lokale forhold i det eller de vandområder, der påvirkes af udledningen, omfanget af den øgede påvirkning, den samlede påvirkning af det eller de vandområder, der påvirkes af udledningen, udviklingen i den samlede påvirkning, omkostninger ved reduktion og proportionalitet, dvs. forholdet mellem projektets merbelastning og samfundets overordnede interesser i projektets gennemførelse mv.

Der kan i øvrigt henvises til oversigten i tabel 1 (side 51).

8.3.5 Øvrige hensyn

Det fastsættes i § 8, stk. 5, at i vurderingen af, om der kan træffes afgørelse efter stk. 2-4, skal omfanget af påvirkning af overfladevandområdet eller grundvandforekomsten, herunder i forhold til den samlede påvirkning, tages i betragtning. Bestemmelsen beskriver forpligtelsen til at sikre mod kumulative effekter af belastninger, herunder belastninger, der ikke isoleret set vil forringe aktuel tilstand eller forhindre målopfyldelse.

§ 8, stk. 6 angiver i relation til overfladevandområder, at der i vurderingen af, om der kan træffes afgørelse efter stk. 2-4, skal inddrages de normgivende definitioner af kvalitetsklasser for økologisk tilstand og økologisk potentiale, jf. bilag 1 til bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand, og miljøkvalitetskrav, jf. bilag 2, del B, til samme bekendtgørelse. Desuden inddrages anvisningerne for vurdering af overvågningsresultater og værdier for grænser mellem kvalitetsklasser for overfladevandområder, jf. bilag 3 til bekendtgørelse om overvågning af overfladevandets, grundvandets og beskyttede områders tilstand og om naturovervågning af internationale naturbeskyttelsesområder.

§ 8, stk. 7 angiver i relation til grundvandsforekomster, at der i vurderingen af, om der kan træffes afgørelse efter stk. 2-4, inddrages definitionerne for god kvantitativ tilstand og god kemisk tilstand, jf. bilag 3 til bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand. Desuden inddrages anvisningerne for vurdering af overvågningsresultater, jf. bilag 3 til bekendtgørelse om overvågning af overfladevandets, grundvandets og beskyttede områders tilstand og om naturovervågning af internationale naturbeskyttelsesområder, og tærskelværdier for grundvandsforekomster, jf. bilag 4 til samme bekendtgørelse.

8.4 Særligt om administration af vandindvindingstilladelser

Når kommunerne skal træffe afgørelse om vandindvindingstilladelser, skal kommunerne som hidtil sikre, at nye eller reviderede tilladelser til vandindvinding ikke vil indebære en forringelse af grundvandsforekomsters tilstand, eller at fastsatte miljømål ikke kan nås, jf. § 8 i bekendtgørelsen. Dette indebærer bl.a. en vurdering af, om en vandindvindingstilladelse vil have betydning for grundvandsforekomsters vandbalance eller grundvandsforekomsters påvirkning af overfladevand, herunder om miljømålene i vandløb kan nås. Det er op til kommunen at foretage en konkret vurdering i hver enkelt sag og anvende den metodik, som kommunen vurderer, er bedst egnet til den faglige vurdering.

Med hensyn til kommunernes tilladelser til indvinding af overfladevand til dambrug gælder specifikt, jf. vandforsyningslovens § 24, stk. 4, at der altid skal "opretholdes en vandføring på mindst halvdelen af medianminimumsvandføringen i vandløbet".

Herudover kan kommunernes vurdering foretages med udgangspunkt i den nye viden om vandindvindings betydning for den økologiske tilstand i vandløb, jf. "Vurdering af effekten af vandindvinding på vandløbs økologiske tilstand", Aarhus Universitet, 11. november 2014. Det bemærkes, at denne nye viden navnlig er relevant for de større vandløb. Rapporten kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside, www.MST.dk. Det afgørende er, at kommunerne foretager den bedst mulige faglige vurdering af, om "omgivelsernes kvalitet" bevares, jf. vandforsyningslovens § 2, og hvorvidt en given vandindvinding vil betyde, at tilknyttede vandløb tilstandsforringes eller ikke kan opnå fastsatte miljømål, jf. § 8 i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

Miljøstyrelsen har igangsat et arbejde med henblik på hurtigst muligt at anvendeliggøre den nye viden om vandindvindings betydning for den økologiske tilstand i vandløb for kommunerne, ligesom der er igangsat et arbejde med henblik på at indhente yderligere viden om vandindvindings påvirkning af de mindre vandløb.

Administrationen af vandindvindingstilladelser er baseret på mange års erfaring og viden opbygget i kommunerne og de tidligere amter, som i flere årtier – ved behandling af ansøgninger om indvindingstilladelser – har skullet forholde sig til indvindingens følgevirkninger på grundvandsstand og vandløb. Og undersøgelser har vist, at mange kommuner gør brug af egne værktøjer i administrationen af området. Kommunerne vurderes således uafhængigt af Miljøstyrelsens arbejde med anvendeliggørelsen af den nye viden at være godt rustet til at behandle ansøgninger om vandindvindingstilladelser.

Eventuel undtagelse fra miljømålet

Såfremt en konkret vurdering måtte vise, at meddelelse af en vandindvindingstilladelse vil være til hinder for opfyldelse af fastlagte miljømål og/eller medføre en forringelse af grundvandsforekomstens tilstand, kan det afhængig af de konkrete omstændigheder evt. undersøges nærmere, om der er grundlag for at anvende en undtagelse fra miljømålet, herunder hvis der fx er tale om, at vandforsyningen i et område ikke kan opretholdes uden at meddele tilladelse til den konkrete indvinding af drikkevand, og at indvindingen ikke kan ske på anden forholdsmæssig og miljømæssigt bedre måde. I så fald kan kommunen henvende sig til Miljø-

styrelsen med henblik på, at styrelsen kan vurdere, om grundlaget for at anvende en undtagelsesbestemmelse er til stede. Det bemærkes i den forbindelse, at regler om undtagelser findes i §10 (fristforlængelse), §11 (mindre strengt miljømål) og §13 (nye fysiske ændringer) i lov om vandplanlægning. For at Miljøstyrelsen kan vurdere, om der kan anvendes en undtagelsesbestemmelse, er det nødvendigt, at kommunen fremsender de relevante oplysninger til styrelsen. Således skal kommunen bl.a. fremsende oplysninger om, hvorfor miljømålet ikke kan nås, herunder hvorfor det behov, den konkrete vandindvinding opfylder, ikke kan nås på en anden forholdsmæssig og miljømæssigt bedre måde. Vurderer Miljøstyrelsen på baggrund af de af kommunen tilvejebragte oplysninger, at der er grundlag for at anvende en undtagelsesbestemmelse, vil dette skulle godkendes af miljø- og fødevareministeren, og bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster vil skulle ændres. En ændring af bekendtgørelsen vil som udgangspunkt kræve en 8-ugers høring. (Se tabel 1 på næste side).

Tabel 1

Kvælstof og fosfor	Er miljømålet nået?	Kan merudledning tillades?	Bemærkninger i øvrigt
Belastning: Nuværende belastning af vandområdet er mindre end målbelastning	Ja, målet er nået, § 8, stk. 2	Ja, efter konkret vurdering. Tilladelsen må ikke medføre forringelse af vandområdet/overskridelse af målbelastningen.	Eventuel kumulativ effekt skal tages i betragtning, jf. § 8, stk. 5.
	Nej, målet er ikke nået, jf. § 8, stk. 3	Ja, efter en konkret vurdering. Tilladelsen må ikke medføre yderligere forringelse eller risiko for manglende målopfyldelse. Er der fastsat kvælstofreduktionsbehov i vandområdeplanen, kræver overskridelse af målbelastningen ministerens godkendelse (§ 8, stk. 4.)	Udviklingen i vandområdet vurderes. Nyere data – sammen med tilstandsvurderinger og belastningsopgørelser i vandområdeplanerne – kan indgå i samlet vurdering af vandområdets aktuelle tilstand. Eventuel kumulation og kompenserende foranstaltninger tages i betragtning.
Belastning: Nuværende belastning af vandområdet er større end målbelastning, der dog forventes nået i 2021	Nej, mål ikke nået, jf. § 8, stk. 3	Tilladelse kan undtagelsesvist gives med ministerens godkendelse, jf. § 8, stk. 4.	Beror på konkret vurdering i hver enkelt sag
Belastning: Nuværende belastning af vandområdet er større end målbelastning, og der er "udskudte" indsatser (2021-2027)	Nej, mål ikke nået (§ 8, stk. 3)	Tilladelse kan undtagelsesvist gives med ministerens godkendelse, jf. § 8, stk. 4.	Beror på konkret vurdering i hver enkelt sag
Miljøfarlige forurenede stoffer (MFS)	Miljømål er nået ?	Kan merudledning tillades ?	Bemærkninger i øvrigt
Status for miljøkvalitetskrav (MKK)	MKK er ikke overskredet, og miljømålet er nået	Ja, hvis MKK ikke overskrides	Det er dog muligt efter lovgivningen at fastsætte en blandingzone, hvor MKK er overskredet.
	MKK er overskredet, og miljømålet ikke nået	Ja, hvis der er tale om en ubetydelig påvirkning /Nej, hvis der er tale om en betydelig påvirkning. Beror på en konkret vurdering.	Merudledning kan under visse forudsætninger ske i overensstemmelse med § 8, selvom MKK er overskredet. Se nærmere kap. 8.3.2 om den "screening", myndigheden forinden skal foretage og hvilke data, der bør inddrages. Den samlede påvirkning (kumulation) skal tages i betragtning, jf. § 8, stk.5.

9. Kildesporing af miljøfarlige forurenende stoffer

Kapitlet retter sig mod bekendtgørelsen § 9:

§ 9. Statslige myndigheder, regioner og kommuner skal inden for deres ressort foretage opsporing af kilder til forurenende stoffer omfattet af bilag 2, del B, til bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand, som hindrer opfyldelse af de fastlagte miljømål i overfladevandområder eller grundvandsforekomster, jf. bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster. Om nødvendigt skal myndigheden, hvis der er hjemmel hertil i den pågældende sektorlov, revidere gældende godkendelser og tilladelser.

I § 9 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter behandles berørte myndigheders pligt til at foretage kildeopsporing af miljøfarlige forurenende stoffer i overfladevandområder, der ikke opfylder miljømålene, og som kan være årsag til, at andre overfladevandområder og grundvandsforekomster heller ikke opfylder de fastlagte miljømål.

Der henvises til denne vejlednings kapitel 4 om gennemførelse af indsatsprogrammerne, afsnit 4.3 om indsatser over for miljøfarlige forurenende stoffer, hvor der redegøres for, hvordan berørte miljømyndigheder inden for deres ressort skal foretage opsporing af kilder til forurenende stoffer, som hindrer opfyldelse af de fastlagte miljømål i overfladevandområder.

10. Midlertidig forringelse af vandforekomsters tilstand

Kapitlet retter sig mod bekendtgørelsens § 10:

§ 10. I tilfælde af midlertidig forringelse af overfladevandområdets og grundvandforekomsters tilstand, som skyldes omstændigheder af naturlig art, omstændigheder, som er ekstraordinære, eller som ikke med rimelighed kunne have været forudset, eller omstændigheder som følge af ulykke, skal Miljøstyrelsen og kommunalbestyrelsen inden for deres ressource forebygge yderligere forringelse af tilstanden og så vidt muligt genetablere den oprindelige tilstand. Myndighederne skal sikre, at der tages alle praktisk gennemførlige skridt til ikke at hindre opfyldelse af de fastlagte miljømål, jf. bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, i andre overfladevandområder og grundvandforekomster, der ikke er berørt af disse omstændigheder.

Stk. 2. Miljø- og fødevarerministeren skal sikre,

- 1) at de foranstaltninger, der skal træffes under sådanne ekstraordinære omstændigheder, indgår i indsatsprogrammet og ikke vil bringe genoprettelse af overfladevandområdets eller grundvandforekomstens kvalitet i fare, når omstændighederne ikke længere foreligger,
- 2) at virkningerne af de omstændigheder, der er ekstraordinære eller ikke med rimelighed kunne have været forudset, gennemgås årligt, og
- 3) at der under hensyn til de årsager, der er fastsat i lovens § 10, stk. 2, træffes alle praktisk gennemførlige foranstaltninger for så hurtigt, som det kan lade sig gøre, at genetablere den tilstand, overfladevandområdet eller grundvandforekomsten havde, inden virkningerne af disse omstændigheder viste sig.

Bestemmelsen fastsætter i overensstemmelse med lov om vandplanlægning § 20, stk. 6, regler om, at myndigheder skal hindre og forebygge yderligere forringelse af tilstanden og så vidt muligt genetablere den oprindelige tilstand ved enhver midlertidig forringelse af en vandforekomsts tilstand, som skyldes omstændigheder af naturlig art, force majeure, som er ekstraordinære eller ikke med rimelighed kunne have været forudset, eller omstændigheder som følge af ulykke, herunder at gennemføre alle praktisk gennemførlige skridt og særlige foranstaltninger.

Det følger således af bestemmelsens stk. 1, at i tilfælde af midlertidig forringelse af overfladevandområdets og grundvandforekomsters tilstand, som skyldes omstændigheder af naturlig art, omstændigheder, som er ekstraordinære, eller som ikke med rimelighed kunne have været forudset, eller omstændigheder som følge af ulykke, skal Miljøstyrelsen og kommunalbestyrelsen inden for deres ressource forebygge yderligere forringelse af tilstanden og så vidt muligt genetablere den oprindelige tilstand. Myndighederne skal sikre, at der tages alle praktisk gennemførlige skridt til ikke at hindre opfyldelse af de fastlagte miljømål, jf. bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, i andre overfladevandområder og grundvandforekomster, der ikke er berørt af disse omstændigheder.

I bestemmelsens stk. 2 er angivet, hvad der skal sikres af miljø- og fødevarerministeren ved midlertidige forringelser af vandforekomsters tilstand. Det følger heraf, at ministeren skal sikre, at de foranstaltninger, der skal træffes under sådanne ekstraordinære omstændigheder, indgår i indsatsprogrammet og ikke vil bringe genoprettelse af overfladevandområdet eller

grundvandforekomstens kvalitet i fare, når omstændighederne ikke længere foreligger. Det skal yderligere sikres, at virkningerne af de omstændigheder, der er ekstraordinære eller ikke med rimelighed kunne have været forudset, gennemgås årligt, og at der under hensyn til de årsager, der er fastsat i lovens § 10, stk. 2, træffes alle praktisk gennemførlige foranstaltninger for så hurtigt, som det kan lade sig gøre, at genetablere den tilstand, overfladevandområdet eller grundvandforekomsten havde, inden virkningerne af disse omstændigheder viste sig.

Det nærmere omfang af omstændighederne og betingelserne nævnt i stk. 1 og 2 er omhandlet i CIS-vejledning nr. 20 til vandrammedirektivet om undtagelser til miljømålene.

11. Klageadgang

Kapitlet retter sig mod bekendtgørelsens § 11:

§ 11. Afgørelser truffet af miljø- og fødevareministeren eller af Miljøstyrelsen i medfør af denne bekendtgørelse kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

De afgørelser, som henholdsvis miljø- og fødevareministeren og Miljøstyrelsen træffer efter bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, er endelige og kan dermed ikke påklages til anden administrativ myndighed. Det bemærkes i den forbindelse, at bekendtgørelsens regler kun forpligter myndigheder, ikke borgere, virksomheder mv.

Ved afgørelser efter sektorlovgivningen om gennemførelse af konkrete indsatser er der klageadgang efter reglerne i den pågældende lov. Det gælder fx klage over en kommunes afgørelse om gennemførelse af en vandløbsrestaurering efter lov om vandløb, der kan påklages af den kreds af klageberettigede, som er nævnt i loven.

12. Oversigt over håndtering af retningslinjer

Tabellen nedenfor angiver retningslinjer til vandplaner 2009-2015 og håndtering af disse.

Retningslinje	Håndtering	Overskrift
1	Indholdet fra retningslinjen er videreført i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter § 8.	Myndighedernes administration af miljølovgivningen
2	Indholdet fra retningslinjen er videreført i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter § 8.	Myndighedernes administration af miljølovgivningen
3	Indholdet fra retningslinjen er videreført i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter § 8.	Myndighedernes administration af miljølovgivningen
4	Indholdet fra retningslinjen er videreført i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter § 8.	Myndighedernes administration af miljølovgivningen
5	Essensen af retningslinjen er integreret i vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.	Myndighedernes administration af miljølovgivningen
6	Retningslinjen er omfattet af regler i miljøbeskyttelsesloven og tilhørende bekendtgørelser	Spildevand
7	Retningslinjen er videreført i vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, hvor der henvises til virkemiddelkataloget for vejledende dimensionering af bassinstørrelse. Der kan være lokale forhold, der nødvendiggør andre dimensioneringer end dem, der er angivet i virkemiddelkataloget.	Spildevand
8	Retningslinjen er ikke videreført, da indsatsprogrammerne ikke omfatter indsatser vedr. regnbetingede udledninger fra separate regnvandskloakker	Spildevand
9	Retningslinjen er ikke videreført, da indsatsprogrammerne ikke omfatter indsatser vedr. hydrauliske indsatser	Spildevand
10	Retningslinjen er ikke videreført, da indsatsprogrammerne ikke omfatter indsatser vedr. regnvand	Spildevand
11a	Essensen af retningslinjen er videreført i vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Spildevand
12	Retningslinjen er ikke videreført, da den er omfattet af regler i miljøbeskyttelsesloven og tilhørende bekendtgørelser	Spildevand
13	Retningslinjen er ikke videreført, da den er omfattet af bekendtgørelse om udledning forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet	Spildevand
14	Retningslinjen er ikke videreført, da den er omfattet af regler i miljøbeskyttelsesloven og spildevandsbekendtgørelsen, jf. definitionen på spildevand	Spildevand
15	Retningslinjen er ikke videreført, da det er vurderet, at kommunerne med deres detaljerede viden bedst kan planlægge gennemførelse af indsatserne hensigtsmæssigt	Spildevand
16	Retningslinjen er ikke videreført, da der ikke i forbindelse med vandplanlægningen for anden planperiode er udviklet kravværdier	Vandløb

	for fysisk-kemiske kvalitetselementer	
17	Retningslinjen er ikke videreført, idet retningslinjen har karakter af en hensigtserklæring	Vandløb
18	Retningslinjen er ikke videreført, da vandløbsvedligeholdelse ikke er en del af indsatsprogrammerne	Vandløb
19	Retningslinjen er ikke videreført, da den relaterer sig til vandløbsvedligeholdelse, som ikke er en del af indsatsprogrammerne	Vandløb
20	Retningslinjen er integreret i vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Vandløb
21	Retningslinjen er ikke videreført, da vandløbsvedligeholdelse ikke er en del af indsatsprogrammerne	Vandløb
22	Retningslinjen er integreret i vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Vandløb
23	Retningslinjen er integreret i vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Vandløb
24	Retningslinjen er integreret i vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Vandløb
25	Retningslinjen er ikke videreført, da den ikke er relevant	Vandløb
26	Retningslinjen er ikke videreført, da den ikke er relevant	Vandløb
27	Retningslinjen er integreret i vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Vandløb
28	Retningslinjen er integreret i vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Vandløb
29	Retningslinjen er integreret i vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Vandløb
30	Retningslinjen er integreret i vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Vandløb
31	Retningslinjen er delvist integreret i vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter (kun den del der vedrører virkemidlet)	Vandløb
Bilag 7	Bestemmelser om kontinuitet er medtaget i vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter. I forhold til vejledende værdier for stryg i vandløb er dette adresseret i vejledningen. Tabel over kvalitetselementer samt kriterier for sikring af fysisk variation er ikke videreført. Sidstnævnte vedrører vandløbsvedligeholdelse.	Vandløb
32	Retningslinjen er integreret i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, § 8	Søer
33	Retningslinjen er ikke videreført, da den har karakter af en hensigtserklæring	Søer
34	Retningslinjen er integreret i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Søer
35	Retningslinjen er ikke videreført, da den er videreført i badevandsbekendtgørelsen	Søer
36	Retningslinjen er integreret i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Søer
37	Retningslinjen er integreret i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Søer
38	Retningslinjen er delvist videreført i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, § 8	Grundvand
39	Retningslinjen er ikke videreført, da den ikke harmonerer med vandrammedirektivets systematik	Grundvand
40	Retningslinjen videreføres i bekendtgørelse om krav til kommunalbestyrelsens planlægning inden for områder med særlige drik-	Grundvand

	kevandsinteresser og indvindingsoplande uden for disse	
41	Retningslinjen videreføres i bekendtgørelse om krav til kommunalbestyrelsens planlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande uden for disse	Grundvand
42	Retningslinjen er ikke videreført, da tilsvarende beskyttelse findes i vandforsyningsloven	Grundvand
43	Retningslinjen er ikke videreført, da tilsvarende beskyttelse findes i anden lovgivning	Grundvand
44	Retningslinjen er integreret i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Kystvande
45	Retningslinjen er ikke videreført, da retningslinjen er omfattet af regler i badevandsbekendtgørelsen	Kystvande
46	Retningslinjen er ikke videreført, da retningslinjen er omfattet af regler i badevandsbekendtgørelsen	Kystvande
47	Retningslinjen er dels integreret i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, dels ikke relevant at videreføre.	Kystvande
48	Retningslinjen er integreret i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Kystvande
49	Retningslinjen er integreret i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter	Kystvande
50	Retningslinjen er ikke relevant at videreføre	Kystvande
51	Retningslinjen er videreført i lov om vandplanlægning og bekendtgørelse om miljømål for overfaldevandområder og grundvandsforekomster	Aktivitetszoner
52	Det substantielle indhold fra retningslinjen er videreført i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, § 9	Miljøfarlige forurenende stoffer
53	Det substantielle indhold fra retningslinjen er videreført i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, § 9	Miljøfarlige forurenende stoffer
54	Retningslinjen er ikke videreført, da denne er omfattet af anden lovgivning	Vandplanlægning og Natura 2000-planer

[Bagside Overskrift]

[Bagside Tekst]

Miljøstyrelsen
Strandgade 29
1401 København K

www.mst.dk